

Egyebek.

A helyettesek országos congressusa, mint az előkészítő bizottság nevében *dr. Zöld Sándor* pécsi kir. közjegyző helyettes által hoz-
zánk beküldött felhívásból megleléssel látjuk, folyó év novem-
ber 3-án d. e. 9 órakor Budapesten az István főherczeg szálló (V.
Akadémia utca 1. szám) nagy termében fog megtartatni. Értesü-
lésünk szerint több mint 40 helyettes már is biztos kilátásba helyezte
megjelenését úgy hogy a congressuson legalább is az ország helyettesei-
nek körülbelül $\frac{2}{3}$ része részt fog venni. Kívánjuk hogy ehhez a már is
biztosított külső sikerhez az a másik is járuljon, hogy helyetteseink
a congressusuk számára kitűzött célt valóban el is ériék. A con-
gressus lefolyásáról és eredményéről a legközelebbi füzetben kime-
rítő jelentést fogunk tenni.

*

Megjelentek az új örökösödési eljárásra vonatkozó életbelép-
tetési és eljárási rendeletek. Az előbbivel a törvény életbelépteté-
sének napjától 1896. évi január 1-e lett meghatározva. Mindakét
rendeletet a következő számunkban közölni fogjuk.

*

Folyóiratunk, melyet egy ideig az összes kartársaknak meg-
küldöttünk a központi bizottság utolsó ülésén hozott határozat ér-
telmében ezentúl csakis az előfizetőknek és a közjegyzői egylet
tagjainak fog járni. Kérjük azokat az előfizetőket és egyleti tagokat,
akik akár ez ideig, akár ezentúl tévedésből, vagy a postai szállítás
hibája folytán a folyóiratot rendesen meg nem kapták volna, hogy
a netán hiányzó füzetek elküldése végett minden egyes esetben a
folyóirat szerkesztőjéhez fordulni sziveskedjenek.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→: Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←:

Szerkeszti **Dr. CHARMANT OSZKÁR** fumei kir. közjegyző,

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik minden hó 15.-ikén.

TARTALOM: Az utolsó évtized ügyforgalmi statisztikája. — A kir. közjegyző helyettesítése. —
A helyettesek országos congressusa. — Közlemények.

Az utolsó évtized ügyforgalmi statisztikája.

(Folytatás.)

Ezen viszonylagos emelkedés szempontjából a közjegyzői ka-
marák következőkép sorakoznak:

szombathelyi kamara	9.44	százalék
pozsonyi	» 11.9	»
kassai	» 21.29	»
pécsi	» 31.62	»
budapesti	» 32.05	»
debreczeni	» 43.82	»
szegedi	» 46.44	»
kolozsvári	» 49.30	»
temesvári	» 72.67	»
aradi	» 80.40	százalék.

Az emelkedés rendje azonban, magától való, még nem jelöli
meg az egyes kamaráknak az ügyforgalom nagyságára vonatkozta-
tott rangját. Innen nézve, az aradi kamara legnagyobb szaporodási
arányával tulajdonképen csak nagymérvű elmaradottságát pótolta,
mert ügyforgalmával 1886-ban utolsó helyen állott s egész emel-
kedésével csak a hatodik helyre tudott kerülni. Legnagyobb ügy-
forgalma 1886-ban a budapesti kamarának volt, melynél 1881 szám
jutott egy közjegyzőre, legkisebb, 881 számmal, mint érintők, az
aradinak. A két kamara területén gyakorló közjegyzőknek tehát

átlag évenként ezer szám különbözete volt. A sorrend ebben az évben az egyes kamarák között a következő volt: Budapest, Temesvár, Debreczen, Szeged, Szombathely, Kassa, Pozsony, Kolozsvár, Pécs, Arad. Az országos átlag 1306 volt.

1894-ben az országos átlag 1818-ra emelkedett. A legnagyobb ügyforgalom közjegyzőnként ebben az évben a temesvári kamarára esett, (2617 szám), a legkisebb a pozsonyira (1364 szám). A legkisebb forgalom 1894-ben tehát volt oly nagy, mint 1886-ban a közepes. Míg az eltérés a legnagyobb és legkisebb forgalom között közjegyzőnként ezer számról 953-ra csökkent. A kamarák rangsorozata az ügyforgalom nagysága szempontjából a következőképp változott: Temesvár, Budapest, Debreczen, Szeged, Kolozsvár, Arad, Kassa, Szombathely, Pécs, Pozsony.

Igen érdekes és eléggé megnyugtató képet nyerünk a közölt statistikából arra nézve, mennyire szokik közönségünk a közjegyzői intézményhez. 1886-ban az e tekintetben első helyen álló kamaránál, a budapestinél, minden 30 emberre esett évenként egy közjegyzői szám. Az utolsó helyen ebben az évben a kolozsvári kamara állott, melynek területén csak minden 68.-ik ember fordult egyszer egy évben közjegyzőhöz. Átlag az egész országban 1886-ban 53 emberre esett egy szám.

Ez az átlag 1894-ben már 38-ra csökkent. Az elsőséget ezen a vonalon a budapesti kamara megtartotta, bár a javulás nála nem tetemes: csak 26-ra szállt le az átlaga. Annál inkább haladtak ebben az irányban a többi kamarák. A szegedi és temesvári elérték a budapestinek kilencz év előtti átlagát, 30-at, s a kassai kamarának területén is, mely e tekintetben 1894-ben utolsónak maradt, minden 49.-ik ember veszi igénybe a közjegyző segítségét.

Ebben a fontos irányban tehát örvendetes haladás mutatkozik. Persze attól még messze vagyunk, hogy, a mértéket megfordítva, avval számolhatnánk már, hány szám esik egy lélekre.

II. Áttérünk immár az eddig egy kalap alá fogott közjegyzői számok részletes szemügyre vételére.

1886-ban az összes kamarák ügyforgalma 292185 számra rúgott. Az átlag tehát 29218 volt kamaránként; az első helyen a budapesti állott 63949 számmal. 1894-ben az összes ügyforgalom 429417-re emelkedett, az átlag 42941 szám volt. Első helyen a

budapesti kamara maradt 81962 számmal, utolsó helyre szorult a szombathelyi 26353 számmal.

Ezekben az össz-számokban a közjegyzői működés egyes csoportjaira tartozó számok a következő százalékok szerint részlednek:

Kamarák	Év	ügy-	váltó	hagyaté-	bírói	másolat	fordítá-	magán
		könyvbe	óvások	kok	me bí-	stb.	sok	bead-
		beveze-	száma	száma	zások	hitelesi-	száma	ványok
		tett			száma	tések		száma
		számok				száma		
százalékokban								
Aradi	1886	36	10	20	1.2	16	0.8	16
	1894	26	25	21	0.6	11.2	1.4	14.8
Budapesti	1886	34	12.5	12.8	0.9	25	1.6	13.2
	1894	33	20.4	11.2	0.7	23.8	3.3	7.6
Debreczeni	1886	23	25.4	25	1.7	10	0.06	14.84
	1894	19	42.5	21.4	0.6	6.4	0.1	10
Kassai	1886	22	25.5	28.5	1	10	0.5	12.5
	1894	21	25.5	28	0.5	10	3	12
Kolozsvári	1886	26	15.6	34	1.5	11	0.7	11.2
	1894	20	24.3	34.3	0.5	7.8	3.1	10
Pécsi	1886	23.6	13.9	35	1.2	10.9	0.7	14.7
	1894	25.4	21.3	26.7	1	10.4	1.6	13.6
Pozsonyi	1886	26.8	15.4	24.4	1.6	11.4	1.1	19.3
	1894	27.8	15	24.9	1.2	10.4	6.5	14.2
Szegedi	1886	41.7	15	16.8	0.8	9.3	0.8	15.6
	1894	33.8	24.9	15.3	0.4	10.9	1.8	12.9
Szombath.	1886	34.6	6.7	25.8	0.9	9.8	0.5	21.7
	1894	29.2	10.7	25.6	0.7	8.2	9.8	15.8
Temesvári	1886	33.5	12.5	21.8	2.4	9	1.3	19.5
	1894	26.3	27.3	18.9	0.9	6.7	5.5	14.4

Ebből az összeállításból az a tanulság válik ki, hogy a közjegyzői ügyködés egyes ágai az általános emelkedésből igen különböző arányban veszik ki részüket s hogy meglepő módon az emelkedés oroszánrésze az összes többi ágak rovására a váltóóvások és fordításhitelesítéseket illeti. *Valamennyi többi ágnak az összforgalomból való részesedése csökkenő tendenciát mutat.*

A mi az ügykönyvforgalmat illeti, ennek az összforgalomhoz viszonyított átlaga 30⁰/₀-ról 26⁰/₀-ra csökkent. Csupán a pozsonyi és pécsi kamaráknál javult némiképp az arány. A többinél mindenütt rosszabbodott. A szegedi kamaránál egyenesen 42⁰/₀-ról 34⁰/₀-ra szállt alá.

A hagyatékok, bár absolut emelkedésük elég tekintélyes (66814-ről 92112-re) az összforgalomból ugyancsak csökkenő módon vették ki részüket. Arányszámuk 24⁰/₀-ról 23⁰/₀-ra szállt le.

Még nagyobb a csökkenés a bírói megbízásoknál, melyek különben a közjegyzői ügyködésnek az az egyetlen ága, mely absolute véve is csökkent az utolsó évtized alatt (3805-ről 3338-ra).

A magán megbízások arányszáma átlag 16⁰/₀-ról 13⁰/₀-ra esett. Ez az ág különben szintén azok közé tartozik, melyek absolut emelkedése (44058-ről 50215-re) sem mondható kielégítőnek, aminthogy egyes kamaráknál a magán megbízások absolut száma is csökkent.

A másolatok stb. hitelesítése, melyek össz-száma 40413-ről 50308-ra emelkedett, az ügyforgalomban 1886-ban 12⁰/₀-kal, 1894-ben 10⁰/₀-kal osztoztak.

A fordítások hitelesítése az, mely a legerősebb arányban növekedett: 2721-ről 14612-re; míg 1886-ban az összforgalomból csak 0.9⁰/₀ erejéig részesedett, 1894-ben már 3.6⁰/₀-ot vett ki belőle. Legerősebb ez a növekedés a nemzetiségek lakta területen; a szombathelyi kamaránál 0.5⁰/₀-ról 9.8⁰/₀-ra; a pozsonyinál 1.1⁰/₀-ról 6.5⁰/₀-ra; a budapestinél aránylag csekély: 1.6⁰/₀-ról 3.3⁰/₀-ra; még inkább az aradinál 0.8⁰/₀-ról 1.4⁰/₀-ra; míg a debreczeni kamara az egyetlen, mely úgyszólván csekély arányszámával, 0.7⁰/₀-kal, leszállt 0.1⁰/₀-ra; bár némi absolut emelkedést a debreczeni kamaránál is lehet észlelni.

A váltóóvások 1886-ban 15⁰/₀-át tették az összes ügyforgalomnak, 1894-ben pedig 24⁰/₀-át. Számuk az egész országban 45284-ről 105454-re emelkedett. A legerősebb emelkedést a debreczeni kamara mutatja, melynél 1894-ben a váltóóvások az összforgalomnak

nem kevesebb, mint 42.5⁰/₀-át tették s mely 23671 váltóóvásával 1894-ben absolute is első helyre került, megelőzve még a budapesti kamarát is (16240) több mint egy harmadrészszel.

III. Áttérünk végre az ügykönyvi számok részletezésére, miben, a rendelkezésünkre álló tér szűke miatt, csak három évnek, az 1886. 1890. és 1894. évek forgalmát közöljük, adván:

az első rovatban a közjegyzői kényszer alá eső ügyletek összegét (házastársak és jegyesek, vakok, süketnémák közötti ügyletek stb.), a mint az 1876. évi 6581 számú ministeri rendelet által megállapított V. számú minta 3., 4., 5. és 6.-ik rovata alatt kimutatók;

a másodikban az összes többi jogügyleteket, adás-vétel, bérlet, örökség, vagyonátruházás, stb. szerződéseket, (V. minta 8-13 rovatok) ideszámítva a közokiratra emelt magánügyleteket és végrendeleteket is (V. minta 15. és 6. rovat);

a harmadikban az aláírás-hitelesítéseket; a negyedikben a többi tanusítványokat: okiratelőmutatás, életbenlé közgyűlések határozatainak, egyéb tényeknek tanusítását, értesítvényeket, valamint letéteket stb. (V. minta 21-26, 29-32 rovatok).

Végül az aláírás-hitelesítéseknek, az összes többi ügyszámokkal szembeállítható különös természetük miatt, az utolsó rovatban százaléki arányát adjuk.

Közjegyzői kamara neve	Év	Összes ügykönyvi számok	Kényszer alá eső ügyletek	Többi jogügyletek	Névaláírás hitelesítések	Egyéb tanusítások stb.	Az aláírás-hitelesítések százaléka
Aradi	1886	5600	595	2952	1691	362	30 ⁰ / ₀
	1890	6674	626	3971	1801	276	27 ⁰ / ₀
	1894	8000	688	4516	2469	327	31 ⁰ / ₀
Budapesti	1886	21812	1281	8254	10739	1638	49 ⁰ / ₀
	1890	25199	1353	8305	13098	2423	52 ⁰ / ₀
	1894	27112	1307	8990	15207	1608	56 ⁰ / ₀
Debreczeni	1886	7473	757	3892	2175	649	29 ⁰ / ₀
	1890	9471	831	4810	3165	465	33 ⁰ / ₀
	1894	10464	953	5331	3618	562	34 ⁰ / ₀

Közjegyzői kamara neve	Év	Üsszes ügykönyvi számok	Kényszer alá eső ügyletek	Többi jogügyletek	Névaláírás hitelesítések	Egyéb tanusítások stb.	Az aláírás-hitelesítések százaléka
Kassai	1886	6683	718	3569	1986	410	28 ⁰ / ₀
	1890	6870	793	3741	1977	359	28 ⁰ / ₀
	1894	7527	906	3617	2430	474	32 ⁰ / ₀
Kolozsvári	1886	6825	535	3759	2396	135	35 ⁰ / ₀
	1890	8522	541	4605	3209	167	39 ⁰ / ₀
	1894	8679	818	4313	3247	291	37 ⁰ / ₀
Pécsi	1886	4706	816	2459	1291	140	28 ⁰ / ₀
	1890	6621	1073	3633	1812	103	27 ⁰ / ₀
	1894	7718	1067	3690	2683	288	35 ⁰ / ₀
Pozsonyi	1886	8180	1106	3856	2964	254	36 ⁰ / ₀
	1890	9522	1058	3793	4198	473	44 ⁰ / ₀
	1894	10062	1096	3808	4524	534	45 ⁰ / ₀
Szegedi	1886	10506	600	6511	2927	468	28 ⁰ / ₀
	1890	11200	652	7164	2932	452	26 ⁰ / ₀
	1894	13187	861	8286	3642	398	28 ⁰ / ₀
Szombath.	1886	8242	1557	3068	3340	237	40 ⁰ / ₀
	1890	8255	1493	2985	3549	228	43 ⁰ / ₀
	1894	7687	1512	2791	3098	286	40 ⁰ / ₀
Temesvári	1886	9153	647	5323	2870	213	31 ⁰ / ₀
	1890	11997	837	7964	2929	262	24 ⁰ / ₀
	1894	13518	1122	7283	4781	332	35 ⁰ / ₀

A névaláírás-hitelesítések százalékaránya, mint ebből az összeállításból kitűnik, bár nem oly magas, mint rendszeren föltételezni szokás, mégis állandó növekedést mutat, amennyiben 1886-ban az összes ügyszámok 33.4⁰/₀-át, 1890-ben már 36.3⁰/₀-át és 1894-ben 37.3⁰/₀-át tette. Egyes kamaráknál, mint a szombathelyi, pozsonyi és kivált a budapesti, a névaláírások hitelesítése az összes ügyszámok felét megközelíti, sőt túl is haladja. Legkedvezőbb képet e tekintetben a szegedi kamara ügyszámja mutatja.

Igen érdekes a közjegyzői kényszer alá eső ügyletek számaránya is. A közjegyzői kényszer alá eső ügyletek, melyek körének tágítására több ízben történt karunkban felszólalás, csekély arányát

képezik az összes ügykönyvi számoknak s ez az arány is csökkenőben van, mi a következő áttekintésből kitűnik:

Év	Ügykönyvi számok összege:	Kényszer alá eső ügyletek összege:	Arány
1886	89180	8612	9.6 ⁰ / ₀
1890	104231	9357	8.9 ⁰ / ₀
1894	115954	10320	8.6 ⁰ / ₀

Nem fűzünk következtetéseket ezekhez az észrevételekhez melyekkel a bő statistikai anyagnak úgyis csak egyes részleteire törekedtünk világot vetni, t. kartársainkra bizva azt, hogy, ha szükségesnek látják, szemelvényeinket bővítsék vagy commentálják.

A kir. közjegyző helyettesítése.*)

Kötelességet vélek teljesíteni, midőn e lapok 8.-ik számában közölt s a hivatalosan távollevő kir. közjegyző helyettesítésére vonatkozó igazságügyi ministeri rendelethez hozzászólok.

Teszem pedig ezt két okból.

Először azért, mert az 1874. évi XXXV. t.-cz. megalkotásában, mint akkori országgyűlési képviselő, az igazságügyi bizottság tanácskozásában s az országgyűlésen tevékeny részt vettem, tehát a törvény intencióját közelebbről ismerem, másodszer azért, mert a közhírré tett igazságügyministeri rendeletre egy olyan konkrét eset szolgáltatott alkalmat, a mely épen velem történt.

E konkrét eset ismerete nélkül, azt hiszem, a kibocsátott ministeri kijelentést kellően méltányolni nem lehet, miért is kénytelen vagyok azt röviden előre bocsátani.

A nyáron ugyanis táviratilag keresett meg egy ügyfél, hogy következő napon utazzam ki egy erdőbe, a hol ő az ott letarolt tűzi- és szálfákat közjegyzői tanusítvány mellett kívánja átvenni; más alkalommal meg egy községbe hívtak meg többrendbeli kötvény kiállítására végett egy pénzügyi részére; egy alkalommal ismét kerületemben, kereskedelmi ügyben, egy árverést kelle megtartanom.

Mindezekben az esetekben a temesvári kir. közjegyzői kamaránál bejegyzett helyettesemet, egy nyug. kir. törvényszéki bírót,

*) Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy az e cikkben kifejtett nézet a magunkéval, melyet előző számunk hasontárgyú cikkében előadtunk, nem egyezik. Szerk.

szolgálattételre, illetve helyettesítésemre behívtam s ezt a kamaránál szabályszerűen avval a megjegyzéssel jelentettem be, hogy székhelyemről *hivatalos teendőkben* távozom.

Kamaránk elnökének hozzám intézett kérdésére, hogy hivatalos távollétem ideje alatt helyettesem vett-e fel vagy nem közjegyzői okíratot, a valósággal megegyezően igen-nel feleltem. Minthogy azonban a hozzám intézett kérdés igazi indoka és célja előttem ismeretlen volt, — magán uton értesültem arról, hogy némely kir. közjegyző felfogása szerint az én hivatalos távollétemben helyettesemnek nem szabad közjegyzői okíratot felvenni, — ugyanazért, nehogy helyettesem munkája bármikor s bármi tekintetben kifogásoltassék, azt a kérelmet terjesztettem a kamarához, méltóztassék nekem, illetve a kamara területéhez tartozó összes közjegyzőknek s helyetteseknek utasítást adni az iránt: vajjon a közjegyzőnek hivatalos távollétében vehet-e fel a helyettes közjegyzői okíratot, vagy nem? s a mennyiben a kamara magát erre illetékesnek nem tartaná: akkor — miként más eset alkalmából is történt — terjeszsze fel a kérdést igazságügyminister ur Ó Nagyméltóságához s eszközöljön ki erre vonatkozólag egy ministeri utasítást vagy rendeletet jövőben való mihez tartás s egyöntetű eljárás céljából.

Midőn a kamarának ebbeli intézkedéséről heteken át értesítést nem nyertem, nehogy esetleg a helyettesem által szerkesztett okíratok érvénye perrel megtámadtassék s az ügyfelek anyagi érdeke esetleg csorbát szenvedhessen, — hivatalosan megkerestem a lugosi kir. járásbíró urat, hogy, noha helyettesem van, ezentűl hivatalos távollétemkor halasztást nem szenvedő esetekben az 1886. évi VII. t.-cz. 9. §-a által felsorolt ügyekben a közokíratokat felvenni sziveskedjék. Ő azonban magát épen a most idézett törvény-nél fogva illetékesnek nem tartván, mégis, megnyugtatósúl, a felforgó kérdést eldöntés, illetve utasításadás végett az igazságügyminister urhoz felterjesztette, — a honnan aztán az ismeretes utasítás érkezett le s velem tudomás és alkalmazkodás végett közöltetett.

Igy keletkezett az a ministeri kijelentés, a mely e lapok 8.-ik számában közöltetett s bírálat tárgyává tétetett.

Mellesleg meg kell még jegyeznem, — noha nem tartozik a kérdés lényegéhez, — hogy a ministeri utasítással csaknem egyidejűleg a temesvári kir. közjegyzői kamara az ügyiratokat a feyelmi bírósághoz tette át, a nélkül, hogy kérelmemhez képest akár maga,

akár ministeri uton mihez tartás végett utasítást adott volna. Erre nem is reflectált, — a bíróság pedig, noha elég világosan kifejtetem álláspontomat, ellenem a feyelmi vizsgálatot a kir. ügyész, neves író és kiváló jogász, indítványára elrendelte s azt még akkor is fentartotta, midőn álláspontom igazolására a kérdéses igazságügyministeri utasítást beterjesztettem, holott tulajdonképen nem is az én cselekvényemről van szó, hanem a helyetteseméről, a ki velem együtt a ministeri utasítás szerint fogta fel a kérdést. Hazánk jogéletében talán ez az első eset, hogy valakit a másétól eltérő jogi felfogás miatt, a ministeri rendelet daczára is feyelmi vizsgálat alá vesznek. Ezentűl talán contravotumot sem adhatnak a bírák.

A mi most már a kérdés érdekét illeti, mindenek előtt súlyt kívánok fektetni arra, hogy a jelen esetben discussio tárgyát egyáltalán nem képezheti az *elvi* szempont, vagyis az, vajjon helyes-e vagy nem a miniszter álláspontja *elvíleg*, hanem döntő csak az és csak a körül lehet vitatkozni: mit mond a *tételes törvény* ebben a konkrét esetben s hogyan alkalmazandó s alkalmazható helyesen az 1886. évi VII. t. cz. 9.-ik §-a a gyakorlati életben?

És én kezdettől fogva folyton abban a jogi meggyőződésben voltam s vagyok, hogy a kir. járásbíró vezetője halasztást nem szenvedő esetekben csak akkor vehet fel a közjegyző távollétében közjegyzői okíratot, ha a székhelyen csak egy közjegyző van, de nincs helyettese; vagyis: ha a közjegyzőnek helyettese van, akkor távollétében csakis helyettese vehet fel közokíratot.

Igazolom ezt a következőkkel:

I. Már maga a «helyettes» szó is a magyarban épúgy, miként minden más nyelvben, azt jelenti, hogy, ha valamely cselekmény teljesítésére hivatott személy akadályozva van eljárni: akkor ennek a teendőit teljes joghatályal a kirendelt helyettes végzi. Áll ez ép úgy a hivatalos, mint a magán ügyekben s ez az *általános felfogás* okvetlenül alkalmazandó a kir. közjegyző helyettesére is, — a kivétel mindig világosan megemlíendő lévén.

Kétségtelen ugyan, hogy az 1874. évi XXXV. t.-cz. 22. s következő §-ai a helyettes álláspontját precizálni kívánták, ez azonban nem sikerült, mert a törvény alkotásakor senki sem gondolt arra az esetre, hogy mi történjék akkor, ha a közjegyző *hivatalos járatban* távozott el székhelyéről? A törvény 21-25. §-a a helyettesre vonatkozólag sok mindenféle esetről szól, csak épen erről nem,

tehát már az első törvény életbeléptetésekor sokan voltak és lehetnek abban a véleményben, hogy, miután a törvény a hivatalos távollétet külön meg nem említi s ez az eset kivételt nem képez: a helyettes jogosítva van a közjegyző helyett ennek távollétében eljárni. Ámde evvel a felfogással szemben ott van a 24. § azon kijelentése, hogy *«míg a helyettesítés tart, az a közjegyző, a ki helyettesítve van, nem végezhet közjegyzői teendőket.»* Ebben a leg-többen megnyugodtak, mert a törvény ezen rendelkezése ismét általában, minden eshetőségre szól.

Ez a magyarázat azonban nem felelt meg a gyakorlati élet követelményeinek s azért a közjegyzői kamarák megragadták az első alkalmat arra nézve, hogy a törvény rendelkezése világos legyen s hogy a helyettes, ha a közjegyző hivatalos teendőkben, tehát okmány felvétele végett is, székhelyéről eltávozott, fel legyen jogosítva *a székhelyen* mindennemű teendőkben eljárni, tehát közokíratot is felvenni.

Az alkalom nem is késett sokáig, mert az 1874. évi XXXV. t.-cz. 210. és 211. §-ban megállapított három évi határidő lejártával a közjegyzői díjakat törvény által kellett megállapítani s ez alkalomból a budapesti kir. közjegyzői kamara az igazságügyminister úrhoz intézett feliratának 8.-ik lapján világosan azt javasolja, hogy a közjegyzői helyettesek törvényileg jogosittasanak fel *a kerületekben hivatalosan működő kir. közjegyzők helyett* közokíratot felvehetni, mert különben *»a székhelyen a munka szünetel«, a közjegyző azonban tartozzék a helyettes által felvett közokíratot is aláírni.»*

A temesvári kir. közjegyzői kamara ugyanakkor tervezetében azt javasolta, hogy a törvény 24. §-a utolsó bekezdésének módosításául ez a szövegezés vétessék be a novelláris törvénybe: *»míg a helyettesítés tart: a közjegyző és helyettes egyidőben, ugyanazon helyen közjegyzői teendőket nem végezhet.«* értve ez alatt a hivatalból való távollétet s indokolta ezt avval, hogy *»gyakran sürgős ügyben, pl. végrendelet készítése, óvásfelvétel stb. végett kénytelen a közjegyző kerületébe kiutazni s székhelyétől néha 2-3 napig távol lenni, mely idő alatt a székhelyre távoli községekből sok költséggel beutazó felek jogügyletei, néha a felek pótolhatlan kárára, meg nem köthetők azon egyszerű okból, mert a jelenlegi törvény szerint a közjegyző addig, míg a helyettesítés tart, se székhelyén, se kerületében hivatali teendőket nem végezhet«*

A többi kamarák álláspontját ebben a kérdésben nem ismerem, de az itt közlöttekől elég világos az óhaj s tendentia, hogy az 1874. évi XXXV. t.-cz. 24. § utolsó bekezdésének módosítását a gyakorlati élet oly irányban követeli, hogy hivatalos távollét esetében a helyettes is vehessen fel közjegyzői okíratot, de nem egy helyen s egy időben.

Az igazságügyminister azonban akkor csak a közjegyzői díjak iránt terjesztett be törvényjavaslatot, a mi aztán törvénynyé is vált, de a közjegyzői törvény módosítására vonatkozó tervezetek felhasználását későbbre halasztotta s a kamarák véleményét csakis az 1886. évi VII. t.-cz. megalkotására használta fel.

Ezek után most már:

2. alig szenved kétséget, hogy mielőtt igazságügyminister úr a közjegyzői törvényt novelláris uton javítani kívánta: az általa benyújtott törvényjavaslat szerkesztésekor a közjegyzői kamarák részéről felterjesztett memorandumokat, tervezeteket s feliratokat becses anyagúl használta, sőt az 1886. évi VII. t.-cz. sok oly intézkedést tartalmaz, a mely a budapesti és a temesvári közjegyzői kamarák munkálataiban bennfoglaltatik. Ezek közé tartozik a helyettesítés kérdése is, mely a novella 4—9 §-aiban jutott érvényre.

Jelesül: az 1886. évi VII. t.-cz. 5.-ik §-ában világosan ki van mondva, hogy *«távollét vagy betegség esetében a közjegyző «mindennemű» közjegyzői teendőire nézve helyettesítheti magát.»* Szerintem, a törvény már itt megoldja a fennforgó kérdést, mert ez alól a szabály alól se ebben, se a későbbi szakaszokban kivételt, megszorítást nem tesz és mert a hivatalos és nem hivatalos távollét közt épen semmi különbséget nem tesz.

Világosabbá teszi ezt némileg a 7. § azon intézkedése, hogy, ha helyettes még nincs s *«a közjegyző haláláról távollétéről vagy oly tartós betegségről értesül a járásbíró, mely a közjegyzőt teendői ellátásában akadályozza, köteles a kamarát helyettes kirendelése végett megkeresni, vagyis ebben is ki van mondva az, hogy a távollévő s akadályozott közjegyző teendőit nem a járásbíró van hivatva elvégezni, hanem a kir. közjegyző helyettese és, ha ilyen még nincs, a járásbíró intézkedik megkeresés útján a helyettes kirendelése iránt.*

De, ha mindez még nem volna is talán eléggé világos és meggyőző, ám e tekintetben a novella 9. §-a minden kétséget kizár,

midőn világosan kijelenti, hogy: *ha a közjegyző bármily ok miatt akadályozva van eljárni és helyettese nincs: halasztást nem szenvedő esetekben a közjegyző székhelyén levő kir. járásbírótság vezetője végzi mindazon teendőket, melyek a közjegyző hatásköréhez tartoznak,* természetesen kivéve a kiveendőket.

Ebből most már világosan kitűnik *először* az, hogy a kir. járásbírótság vezetője soha semmi körülmények közt nem helyettesítheti a közjegyzőt, ha ennek helyettese van; másodsor az, hogy a törvény ezen általános kifejezéssel *«bármily okból»* nem keresi az igazi okot, hogy *miért* van akadályozva eljárni a közjegyző, tehát a törvény szempontjából teljesen egyre megy, vajjon hivatalos vagy magán ügyek miatt van távol s akadályozva; ez a kifejezés tehát minden eshetőségre kihat, mihelyt a közjegyző a székhelyen nem működhetik.

E perczen ugyan nem áll rendelkezésemre a novelláris törvényjavaslat ministeri indokolása, de azért csaknem bizonyosra vehető a felsoroltak után, hogy az indokolás ennek a felfogásnak, a kamarák javaslatának figyelembe vételével, határozott kifejezést adott. A törvény intentiója nem is lehetett egyéb, mint az, hogy a közhitelességű személy működése egy perczig se szüneteljen a székhelyen, sürgős esetekben még akkor sem, ha a közjegyzőnek nincs helyettese. De ha ilyen van: akkor a járásbíró működési joga azonnal megszűnik.

Nem zavar meg engem ebbeli felfogásomban az a körülmény sem, hogy az 1874. évi XXXV. t.-cz- 24. § utolsó bekezdését a novella világosan, *«expressis verbis»* hatályon kívül nem helyezte s hogy a novella 9. §-nak felíratában csak a 25. §-ra történik hivatkozás s nem egyúttal a 24. §-ra is, mert tudvalevő dolog, hogy az újabb törvény a régít hatályon kívül helyezi s hogy a törvényt nem a § felírata, hanem a szakasz szövege és tartalma szerint kell és szabad értelmezni. Egyszerű leírasi, illetve technikai hibának tartom csak, hogy a 9. § felíratában a «24» számtétel kimaradt, miként ily hibát nem egy, hanem számtalan törvényben lehet nálunk találni még most is, mikor a mindkét ház által elfogadott törvényjavaslat helyes szövegének megállapítására, mielőtt az szentesítés alá terjesztetnék, külön bizottság van kirendelve. És én biztos vagyok abban, hogy, ha ez a technikai tévedés nem esik meg a novella 9. §-ának felíratában: nem lett volna szükség sem jogi fejtegetésekre,

sem ministeri rendeletre, sem pedig mély tudományú fegyelmi eljárásra.

Azt mondják azonban az ellennézetűek, hogy *egy* közjegyzői területen nem működhetik egyszerre két hiteles személy, a közjegyző is, helyettese is; továbbá, hogy, ha az megengedhető volna: akkor főleg a nagy ügyforgalommal bíró közjegyző 2—3, sőt több helyettest is tarthatna magának s egyidejűleg részint a székhelyen, részint a kerületben mindnyájan működhetnének.

Ez az okoskodás hamis.

Először is azért, mert a törvény a lehetőségét is kizárja annak, hogy *egy és ugyanazon a helyen* egyidejűleg a közjegyző is, a helyettese is közokíratokat felvehessen. Ha a közjegyző nincs akadályozva működni, akkor az ő teendőit saját neve alatt a helyettes nem végezheti *sem a székhelyen, sem a kerületben*. Ez az eset határozottan ki van zárva. Másodsor pedig azért, mert a törvény gondoskodott arról, hogy a *székhelyen* minden körülmények között egy közhitelességű személy rendelkezésére álljon a nagy közönségnek, még pedig fokozatosan, t. i. a közjegyző s ha ez bármily okból akadályozva van, kirendelt helyettese s ha ilyen nincs: a kir. járásbírótság vezetője.

Hogy egy közjegyzői területen egyszerre *két* hiteles személy működik, az igaz, de azt már ismét a törvény nem engedi, hogy kettőnél több működjen.

Törvény és gyakorlat szerint úgy áll a dolog, hogy, ha a közjegyző kerületében vesz fel okíratokat: ugyanakkor (helyettes hiányában) a székhelyen egy *második közhitelességű személy* működik, t. i. a járásbírótság vezetője. Tehát *két* hiteles személy. De, ha a közjegyzőnek helyettese van, ez és *nem a járásbíró* van jogosítva működni a székhelyen, mire való volna különben a helyettes? Megengedtetik tehát, hogy egy és ugyanazon időben az egyik a kerületben, a másik a székhelyen teljes joghatályal működjen. Ez már magában véve is kizárja lehetőségét annak, hogy a bármily okból távollevő, akadályozott közjegyző helyett vagy mellett *egynél több* helyettes ügködhessek, mert a törvény mindenütt csak *«helyettes»*-ről szól s nem *«helyettesek»*-ről, tehát csak egyről és nem többről. Egy ily kérdésben tudtommal már döntött is érvényesen egy közjegyzői kamara, midőn egyik közjegyző, nagy ügyforgalma mellett, még egy *második helyettes* kirendelését kérelmezte, a kamara azonban e kérelmet igen helyesen visszautasította, mert a kir. közjegy-

zót akadályozása, távolléte esetében csak egy helyettes képviselheti s a míg helyettese nincs: a járásbíró.

Végezetül még csak azt jegyzem meg, hogy a kérdéses ministeri rendelet nemcsak a törvényhez, hanem a gyakorlati élet elutasíthatlan követelményeihez is alkalmazkodik. Mert csakugyan visszás helyzet volna az s talán nevetséges is, ha a kir. közjegyző hivatalos távollétében a helyettes avval a kijelentéssel utasítaná el az ügyfeleket, hogy *ma* nem szerkeszthet közokíratot, mert a közjegyző hivatalos járatban a kerületben működik, *holnap* azonban már felveheti érvényesen a közokíratot, mert már akkor a közjegyző ugyancsak a kerületben egy barátja lakodalmán lesz. Ki bírná ezt ellenőrizni s minden alkalommal vizsgálat tárgyává tenni? Hisz ebben az esetben, ha az ügyfél megtámadhatlan közokíratot akar szerkesztetni a helyettes által, előzetesen mindig azt kellene megállapítani: vajjon a közjegyző hivatalos, vagy magánügyekben távozott-e el székhelyéről? Hova vezetne ez? Tömérdek pörlekedésre s a közhitelességű személy iránti bizalom s a jogbiztonság alapos meg-ingatására. De ezt meg ki akáthatja? Sem az állam törvényhozása, sem a közjegyző vagy helyettese, sem az ügyfél.

Szóval: a ministeri rendelet megfelel a törvény betűjének és szellemének.

Bésán Mihály
lugosi kir. közjegyző.

A helyettesek országos congressusa.

Először történt a közjegyzőség életbeléptetése óta, hogy a helyettesek, az intézménynek ez a nélkülözhetlen támasza, egyúttal a karnak jövője és reménye, az egész országból összegyülekezve értekezletet tartottak. Ha az indoka ennek a gyülekezésnek nem éppen a legkedvesebb, — a közös bajok szokták legtöbbször összevonzani az embereket — az eredménye annál is inkább örvendetes, még ha nem is tekintünk túl a közvetlen eredményen, mely egy újabb, sikeres kísérletet jelent a karon belül való tömörülésre, a mi karunkra nézve egyike a legégetőbb szükségeknek, mert eddigi fejlődési lassúságainak, nehézségeinek, helylyel-közzel megakadásának

is az összetartásnak hiánya, ha nem egyenesen okozója, úgy mindenestre nagyban előmozdítója volt.

Igen reméljük azonban, hogy ezen a sikeren fölül, melyet helyetteseink már is érdemül tudhatnak be maguknak, megkoronázva fogják láthatni törekvéseiket abban a pontban is, mely őket tulajdonképen összevezette. Annál inkább reméljük ezt, mert helyetteseink fellépése minden irányban olyan higgadt, céltudatos, mértéklettel-teljes volt, hogy bizonyára nem fogja eltéveszteni hatását és kiváló hasznára lesz annak a kétségbevonhatlanul igazságos ügynek, melyet magukévá tettek. Ez az ügy, az 1886. VII. t. cikk. § c.) pontja által szabályzott kinevezési rend, tulajdonképen nem is annyira helyetteseink, mint az egész közjegyzői intézménynek az ügye, oly körülmény, mely már magában is nagyban emeli helyetteseink mozgalmának jelentőségét és erkölcsi értékét.

Néhány év óta mind sűrűbben ismétlődnek karunkban a panaszok e miatt a kinevezési rend miatt; az utolsó egyleti közgyűlés külön határozatban hangsúlyozta megváltoztatásának szükségét; az idei kamarai tisztújítások alkalmával majdnem valamennyi kamara az illető hivatalos felterjesztésekben reámutatott a jelen állapot tartatlanságára. Nem ügyvédkartársaink, sem az általunk is magasra tartott bírói és ügyészi kar ellen van ennek a mozgalomnak az éle irányozva. Tán ezt főlöszleges is külön kiemelnünk. Nem kételkedünk, hogy az e karokból kinevezettek, ha csupán egyéniségüket tekintjük, hasznára, díszére válnak a saját karunknak, aminthogy szívesen fogadtuk ez ideig is azokat a collegákat, kik arra érde-
mesítették karunkat, hogy abba való áthelyeztetésüket kérelmezzék. Hanem a rendszer, mely a közjegyzői kinevezéseknél az ezekből a rokon karokból való áthelyezést szabálylyá teszi, a leghatározottabb, legélénkebb ellenzésre kényszerít, mert a saját karunknak egyenesen a dissolutiojára vezet. Mélyen megdöbbenő a budapesti kamara ez idei közgyűléséből intézett feliratnak jelentéstétele, mely szerint a kamara területén gyakorló 33 közjegyző közül 20-nak éppen nincs helyettese «*míg közjegyzői jelölt alig van néhány a kamaránál bejegyezve.*» Ez a jelenség a legkomolyabb és legszomorúbb érv helyetteseink mozgalma mellett, mely egymagában többet mond, mint egy halom felirat s nem is egy fenyegető veszélynek, hanem egy már kész betegségnek a tünete. Hogyan lehet az, hogy míg az egyetem portáin évről-évre sűrűbb tömegekben özönlik ki

a jogvégzett ifjúság, míg a többi jogi pályák előtt torlódva áll a competálók raja, addig épen a közjegyzői pályán, mely pedig magában bizonyára nem riasztóbb a többinél, alig lézeng néhány oda-tévedt fiatal? A magyarázat igen egyszerű. A közjegyzői pálya épen kezdeteiben a legkevésbé csábító. Bizonytalan, társadalmilag kevésbé considerált állás, problematikus jövő, szerény díjazás, napestig tartó munka — ezekben állanak a jelölti évek. Ugyan az ügyvédi pálya sem rózsásabb a kezdeteiben, de az rövid három év múlva megadja az önállóságot s avval a képes és munkás embert hamarosan célhoz vezet. A közjegyzői jelöltre csak azután kezdődnek az igazi küzdelmek, a haladó életkorral mind terhesebb függetenség és anyagi szorultság, a kinevezés nehézségei, csalatkozásai.

Nem természetes-e, hogy az előtte megnyíló pályák esélyeit mérlegelve, az alig végzett jogász bir annyi praktikus érzékkel, hogy összekötj a különféle pályák előnyeit, ha neki erre a törvény megadja a módot. Hogy a bírói vagy ügyvédi pályából kiveszi a kényelmesebb kezdetet, a közjegyzőire pedig aztán törekszik átjutni már a pálya derekán? A saját szempontjából teljesen igaza is van és nem is a fiatal jogász-nemzedékre illik majd vetni, ha rövid egy-két év múlva a közjegyzői pályát végleg el fogja kerülni, a mi felett, hogy úgy lesz, ma már nem szabad kételkedni, mikor az ország első kamarája azt a hallatlan tényt panaszolja, hogy törzskönyveiben alig van néhány jelölt bevezetve.

Pedig a közjegyzőségnél a helyettesi és jelölti intézmény nem valami nélkülözhető, a főnök kényelmére kigondolt dolog. A közjegyzői díjak alacsony volta, — a mi bizonyos fokig a közjegyzői hivatás természetének okszerű folyamánya — mennyiségileg hatványozott munkát tesz szükségessé, melynek egy ember a maga erejéből rendszerint nem tud megfelelni, főképp, ha hozzávetjük a közjegyzői működés és az irodavezetés törvényszabta körülményeségeit, melyek százféle, nagyrészt mechanikus teendőivel a segéderő tartását elkerülhetlenné teszik. Hozzájárul a közjegyzői hivatás közszolgálati jellege, mely annak megszakítatlan folytonosságát teszi kívánatossá, nem a közjegyzőnek, hanem a közönségnek érdekében. E folytonosság szüksége a tulajdonképi létoka a helyettesi intézménynek, mert az állandó, megszakítás, pihenés nélküli működést csak úgy nem lehet előírni, mint az állandó egészséget, az élet soknemű csapásaitól való mentességet.

Világos, hogy mikor a helyettesi és jelölti intézmény ily szoros összefüggésben van a közjegyzőséggel, hogy nélküle ennek állandó és szabályszerű funkcióját képzelni sem lehet, az olyan kinevezési rend, mely hatásaiban a helyetteseket és jelölteket a közjegyzői pályától elriasztja, végeredményében magának a közjegyzői intézménynek fönmaradását veszélyezteti.

Ezért bir helyetteseinknek mozgalma oly kiváló jelentőséggel s egész hamis felfogásban volna iránta az, a ki azt csupán a helyettesek egyéni érdeke, a mielőbbi kinevezés szempontjából ítélné meg.

Nem is hiszszük, hogy intéző köreink ebbe a tévedésbe esnének. Bizonyos ugyan, hogy a kormánynak a kinevezés mostani rendje nagyon kényelmes és sok esetben kívánatos előjogot ad a kezébe. De nem felejtethjük el, hogy a ránk nézve annyira sérelmes c.) pont nem a kormánynak, hanem a képviselőház igazságügyi bizottmányának kezdeményezéséből származott. S azt is tudjuk, mert elég sokszor láttuk, hogy, mikor a közérdek megkívánta s a közvélemény mellette nyilatkozott, kormányaink mindig birtak azal a magas fölfogásával hivatásuknak, hogy az ilyen előjogokról le tudtak mondani.

Milyen módon történjék ez a jelen esetben: úgy-e, hogy a kamarai javaslatához a miniszter kötve legyen, vagy úgy, hogy a közjegyzői szolgálatból pályázókat első sorban tartozzék figyelembe venni, vagy épen úgy, hogy az 1874. XXXV. t.-cikk vonatkozó része egyszerűen visszaálltassék ?-annak vitatásába ezúttal nem akarunk belemenni. Helyetteseink, úgy tartjuk, kissé vérmes reményekkel voltak, mikor (tényleg nagy határozottsággal szóló) határozatukban az 1886: VII. c.) pontja sérelmes intézkedésének egyenesen hatályon kívül helyezését követelték. Bár úgy lenne!

Úgy ez a kérdés, mint amaz általánosabb, melyet már 1893-ban megpendítettek egy emlékiratukban a budapesti kir. közjegyzőhelyettesek s mely a helyettesi szolgálat és állásnak alapjából való reformjára vonatkozik, úgy tetszik nekünk, szélesebb megvitatást és előkészítést igényel, melyben első sorban a közjegyzői kar-, illetve hivatalos képviselőinek, a kamaráknak, is befolyoniok és állást kellene foglalniok.

Ez különben, hogy a kérdés égető s már most mindenképen napirendre került, bizonyára nem is fog elmaradni.

Magának a congressusnak lefolyásáról, miután a napilapok

kimerítő tudósításokat közöltek, nem tartjuk szükségesnek referálni, csak azt említjük meg, hogy a congressus, feloszlása előtt, egy állandó bizottságot szervezett s abba tagokul Dr. Stammberger Ferencz, Dr. Zöld Sándor, Dr. Gutmann Lajos és Dr. Lindtner Imre közjegyző-helyetteseket választotta avval a megbízással, hogy míg az ország helyettesi karának egy állandó képviselő-organuma alakul, a közös érdekek szempontjából szükségesekre őrkdjenek s esetleg a congressust újból egybehívják.

A congressus küldöttsége által az igazságügyminiszteriumban átnyújtott emlékirat következőkép hangzik:

Nagyméltóságú m. kir. Igazságügyi Minister Úr!

Kegyelmes Urunk!

A magyarországi kir. közjegyzőihelyettesek a közjegyzői intézmény 20 éves multja után a mai napon először jöttek össze Budapesten közös országos értekezletre s ez alkalomból egy szívvel és lélekkel, mély hódolattal járulnak Nagyméltóságod magas színe elé.

Örömmel tapasztaltuk, hogy Nagyméltóságod éber szemét igazságügyünk bajaira mindenkor kiterjesztette s annak fényes példáját adta, reménylenünk engedi a kegyet, hogy a magyarországi közjegyzői helyettesek nehéz helyzetének javítása érdekében megtartott értekezlet eredményét e sorokban kegyes türelemmel fogadja és bajaink orvoslását kilátásba helyezni nem terheltetik.

Kegyelmes Urunk!

Az 1874. évi XXXV. t. cz. helyezte közjegyzői intézményünkbe a közjegyzőhelyettesek állását, kik törvényes képesítésüknél fogva teljes közhitelességű jelleggel járnak el a közjegyzői ügyködésben.

A közjegyzői intézmény első decenniuma után az 1889. évi VII. t. cz. állapította meg helyettesi karunk mai alakját és jellegét oly súlyosbíttással azonban, hogy, míg a törvény 1. § c.) pontja szerint a közjegyző qualificatiójához 4 évi ügyvédi, vagy 4 évi bírói gyakorlat kívántatik, addig közjegyzői helyettes az lehet, ki az ügyvédi vizsga letételét követő egyévi kizárólagos gyakorlatot igazol.

Jóllehet a hivatkozott szakasz a közjegyzői állásra való jogosultságot bizonyos sorrendben szabja elő s a sorrendben először azokat említi, kik 3 évi közjegyzői gyakorlatot kimutatni képesek, ennél fogva első sorban a közjegyzői állások betöltésére a 3 évi köz-

jegyzői gyakorlattal bírók, illetve gyakorlaton levő helyettesek hivatvák és csak másodsorban — ha ilyenek nem pályáznak — volna az ügyvédi vagy bírói karból a kinevezés eszközölhető. E törvényszakasz vagylagos kitétele tette lehetővé karunk érdekeire már-már elviselhetlenül nehezedő azon eljárást, hogy a közjegyzői állások pályázatánál az ügyvédi és bírói gyakorlattal bírók velünk egyenlően concurrálnak és a kinevezéseknél felettünk előnyben is részesülnek.

Míg tehát az 1874: XXXV. t. cz. tökéletesen biztosította a közjegyzői helyettesek jövőjét, mert ezen rendszer szerint minden, állásának megfelelő helyettes a közjegyzői állás elnyerésére bizony számíthatott, addig az 1886: VII. t. cz. életbe lépte óta hosszú éveket nehéz és felelősségterhes munkában, ámde meddő várakozásban töltünk csak el.

Nagyon súlyosan nehezednek pedig a közjegyzői helyettesek vállaira a várakozás évei és őt is azon remények ábrándjai kísértik, hogy társadalmi állását, családjá existenciáját az önállóság által biztosítandja; ámde sikertelenül.

A közjegyzői helyettes működési tere, már alárendelt állásánál fogva is, a társadalom, úgy a közélet terén korlátolt. Jelene főnökének jóindulatától és méltányosságától függ csupán; jövője pedig a jelzett s uralkodó kinevezési rendszer mellett teljesen bizonytalan.

Kegyelmes Urunk! Magyarországon ez idő szerint 239 közjegyző mellett átlag 80 működő helyettes sorsa kér orvoslást s azt Nagyméltóságod, mint hivatott öre intézményünknek, nyújthatja egyedül, mert, miként a fejlődés korában elcsigázott gyermekből izmos férfi nem válhatik, azonképen a reményeiben megcsalatkozott és jövője elé bizonytalansággal néző közjegyzői helyettesi kar a közjegyzői intézménynek a közjó érdekében szükséges megerősítése és fejlődésére alkalmas tényezője alig lehet.

A jelzett szomorú körülmények között kartársaink közül már is számosan, hosszas közjegyzői gyakorlat után, nem győzve a sikertelen várakozást, elhagyták, velünk együtt hivatásból, előszere-tettel választott pályájukat, mely körülmény annyira apasztotta a helyettesek számát, hogy az, miként a közjegyzői kamarák által legutóbbi időkben felpanaszoltott, a menyinyiben helyettes nélkül a távollét vagy betegség indokából akadályozott közjegyző szorosan vett teendői heteken át elintézetlenül hagyatnak a jogkereső

közönség hátrányára, a mi nemcsak a közjegyzői intézményre, hanem a közjóra is káros hatásának bizonyult.

A közjegyzői helyettesek feltűnő mellőzése tehát nemcsak a helyettesi kar elkedvetlenedésének, hanem a közjegyzői intézmény hanyatlásának és ezzel a perenkívüli igazságszolgáltatás visszaesésének képezendi okát.

Ily körülmények között okát kell keresnünk annak, hogy a magas igazságügyi kormányzat a kinevezéseknél úgy az intézmény, mint a közjó érdekében miben látja mégis előnyét az ügyvédi vagy bírói karból való kinevezéseknek?

Hisz a hatáskörében mindinkább taguló s az élet minden jogviszonyaiban szereplő közjegyzői hivatás ma már speciális életpálya, szükséges, hogy azok arra kellő hivatással és gyakorlattal képeztessenek elő, hogy az intézménynek derék és szakavatott munkásai legyenek, kik jelölti és helyettesi minőségben a gyakorlat által arra neveltettek, nem pedig azok, kik pusztán ügyvédi vagy bírói pályán tánt érdemeket szereztek (de nem ezen pálya irányában) s azok, kiket személyes összeköttetésük vagy politikai multjuk tesz csupán elismerésre érdemessé.

Ennek ellenében mégis azt látjuk, hogy az utolsó 4 évben megüresedett 35 közjegyzői állás közül csak 16 lett helyettesrel betöltve, a többi állás pedig egyébként érdemes egyének megjutalmazásául szolgált.

Tekintve pedig, hogy helyettesi karunkban többen a szervezés óta, legtöbben pedig átlag öt éven felül vannak kizárólagos közjegyzői gyakorlaton, tekintve, hogy méltó önérettel, hivatásunk átérzett tudatában állíthatjuk, hogy a közjegyzői állásnak teendőit nemcsak, mint eddig, tényleg helyettesítve ellátni tudtuk s így a kinevezéssel járó decorumra és anyagi existenciánk biztosítására magunkat érdemeseknek tartjuk, ugyanazért mély alázattal fordulunk kegyelmes Urunkhoz azon kérelmünkkel:

Méltóztassék az 1886. évi VII. t.-cz. I. §-át oda módosítani, hogy a közjegyzői állásra kinevezendő egyén a tőlünk megkívánt 3 évi kizárólagos közjegyzői gyakorlatot kimutatni szintén köteles legyen; csak ezen feltételnek megfelelő helyettesek hiányában nevezhető ki 4 évi gyakorlatot igazoló ügyvéd, bíró vagy ügyész, — addig is, míg ezen elv a törvénybe iktattatva, annak végrehajtóját, a mindenkori Igazságügyministert köteleznék is, a kinevezések-

nél fentebb előadott sérelmeinket és a közjegyzői helyettesi karnak háttérbe szorított helyzetét figyelembe venni, —

úgy a megürült vagy az ujonnan rendszeresítendő közjegyzői állásokra első sorban a közjegyzői helyetteseket, figyelemmel a kamarák felterjesztésére, közjegyzői gyakorlatuk idejére és munkásságuk bizonyítékaira, kegyelmesen kinevezni.

Tisztelettel

Nagyméltóságú m. kir. Igazságügyi Miniszter Úrnak alázatos szolgálói:

Budapest 1895. évi november 2.-án.

A magyarországi kir. közjegyzőhelyettesek.

Közlemények.

A kir. igazságügyminiszternek 43195/1895 J. M. számú rendelete, az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. törvény cikk életbeléptetése és az átmeneti intézkedések tárgyában.

Az 1894: XIV. t.-cz. 126. §-ában nyert felhatalmazás alapján a magyar kir. belügyminister úrral egyetértőleg a következőket rendelem.

1. §.

Az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-cz. az 1896. évi január hó 1 napján lép hatályba.

2. §.

Mindazokban az ügyekben, melyekben az 1894. évi XVI. t.-cz. hatályba lépte előtt a hagyatéki tárgyalás már befejeztetett: az eljárást úgy a gyámhatóságnál, mint a bíróságnál az eddigi szabályok alkalmazásával kell folytatni. Az eddigi szabályok alkalmazásával kell folytatni az eljárást abban az esetben is, ha a gyámhatóság vagy a bíróság az eddigi szabályok szerint hozzá beterjesztett ügyben az 1894: XVI. t.-cz. hatályba lépte előtt befejezett tárgyalásnak pótlását vagy kiegészítését rendeli el.

3. §.

Mindazokban az ügyekben, melyekben a hagyatéki tárgyalás az 1894: XVI. t.-cz. hatályba lépte előtt még be nem fejeztetett, a tárgyalásra és a további eljárásra az 1894: XVI. t.-cz. szabályai alkalmazandók.

4. §.

Azokban a hagyatéki ügyekben, melyeknek tárgyalásával a gyámhatóság az 1877: XX. t.-cz. 246. §-a és az 1886. évi VII. t.-cz. 30. §-ának második bekezdése és a 34. § alapján a községi előjáróságot, a járási szolgabíró, vagy az árvaszéki ülnököt bízta meg, az eljárás az eddigi szabályok alkalmazásával folytatandó, tekintet nélkül arra, vajjon az 1894: XVI. t.-cz. hatályba léptekor a hagyatéki tárgyalás befejeztetett-e vagy sem.

5. §.

Az 1894: XVI. t.-cz. hatályba lépte előtt az 1868. XIV. t.-cz. 580 és 581. §-ai alapján beadott kérvényeket a kir. törvényszék intézi el az 1894: XVI. t.-cz. azon intézkedéseinek alkalmazásával, melyek az örökösödési bizonyítványra vonatkoznak. Ha ezekre az intézkedésekre való tekintettel a kérvény valamelyik kelléke hiányzik, a törvényszék a kérvényt a hiánynak pótlása végett záros határidő kitűzése mellett vissza adja a félnek.

Ha az 1896. január 1-én az első bekezdésben említett kérvény alapján a hirdetmény már ki volt bocsátva, a törvényszék, — ha a hirdetményi határidő alatt igénylő nem jelentkezik — az 1868: XIV. t.-cz. 581 §-ának alkalmazásával jár el, ha pedig a hirdetményi határidő alatt igénylő jelentkezik: a törvényszék az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-a szerint illetékes járásbíróshoz teszi át az iratokat az idézett törvény 103. §-ának második bekezdésében megszabott további eljárás végett.

6. §.

Ha az örökható az 1894: XIV. t.-cz. hatályba lépte előtt halt meg: az idézett törvény 4. §-ában említett határidőt az 1894: XIV. t.-cz. hatályba lépte napjától kell számítani.

7. §.

A gyámhatóság, valamint a kir. törvényszék azokat az ügyeket, melyekben az 1894: XVI. t.-cz. hatályba lépte előtt a hagyatéki tárgyalást még el nem rendelte, az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-a szerint illetékes járásbíróshoz teszi át. Ugyanaz áll azokra a ügyekre is, melyekben a tárgyalás már el volt rendelve, de a melyekben a gyámhatóság vagy a kir. törvényszék a tárgyalással megbízva volt hivatalos közegtől a megbízást elvonta s az 1894: XVI. t.-cz. hatálybalépteig más hivatalos közegyet még nem bízott meg a hagyatéki tárgyalással.

8. §.

A kir. közjegyző azokban az ügyekben, melyekben a tárgyalást az 1894: XIV. t.-cz. hatálybalépte előtt már befejezte, az íra-

tokat az eddigi szabályok szem előtt tartásával annak a hatóságnak mutatja be, melytől a megbízást kapta.

A kir. közjegyző azokban az ügyekben, melyekben a tárgyalást az 1894: XVI. t.-cz. hatálybalépte előtt még be nem fejezte: a tárgyalásnak az 1894: XVI. t.-cz. szabályai szerint történt befejezése után az íratokat az idézett törvény 7. §-a szerint illetékes járásbíróshoz mutatja be és ha a megbízást nem ettől a járásbíróshoz kapta, az íratok bemutatásáról a megbízó hatóságnak jelentést tesz. Ebben az esetben a megbízó hatóság az ügyre vonatkozó iratokat megküldi annak a járásbíróshoz, melynek a kir. közjegyző a tárgyalási iratokat bemutatta.

Az íratok bemutatására vonatkozó fennebbi szabály nem érinti az 1894: XVI. t.-cz.-nek azon rendelkezéseit, melyek szerint a közjegyző egyes esetekben, midőn gyámhatósági jóváhagyás szüksége forog fenn, közvetlenül a gyámhatósághoz köteles az iratokat áttenni.

9. §.

Mindaddig, míg a hagyaték tárgyalásával megbízott kir. közjegyző az iratokat be nem mutatja, avagy be nem jelenti, hogy az iratokat az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-a szerint illetékes járásbíróshoz bemutatta, a hagyatéki tárgyalás befejezésére megszabott határidőt a megbízó hatóság tartja nyilván.

10. §.

A 8. és 9. §-ok rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni akkor is, ha az 1886: XVI. t.-cz. 34. §-a alapján bírósági tag van megbízva a hagyaték tárgyalásával.

11. §.

A bíróság élő személynek magán végrendeletét többé nem veheti őrizetbe.

Az 1894: XVI. t.-cz. hatálybalépteig a kir. törvényszéknél őrizetbe vett akár kihirdetett, akár ki nem hirdetett végrendeletek ezentúl is ott maradnak. Ha azonban a kir. törvényszéknél végrendeletnek kihirdetése válik szükségessé: a kir. törvényszék a nála letett végrendeletet az örökösödési eljárásra illetékes járásbíróshoz, vagy a legközelebbi járásbíróshoz küldi át kihirdetés végett.

Az 1891. évi 4291. J. M. E. sz. a kibocsátott bírói ügyviteli szabályok 121. §-a hatályon kívül helyezték. Ugyanezen bírói ügyviteli szabályok 241. §-a csak a kir. törvényszékekre marad érvényben: a járásbíróshoz nézve azonban csak annyiban tartja meg hatályát, a mennyiben más fontos iratok őrizetéről rendelkezik. (S. Ü. Sz. 147. §).

Kelt Budapesten, 1895. évi október hó 11.-én.

43194 sz.

I. M. 1895.

A belügyi és az igazságügyi m. kir. ministerek rendelete, az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. törvénycikk végrehajtása tárgyában.*)

Az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. törvénycikk 130. §-a alapján a pénzügyi m. kir. minister úrral egyetértőleg a következőket rendeljük.

I. fejezet.

A haláleset bejelentése, a haláleset felvétele és az ezzel kapcsolatos biztosítási intézkedések.

A halottkém jelentése.

I. §.

A községi halottkém, illetőleg az a közeg, a ki a fennálló szabályok értelmében a halottkémlést teljesíti, a haláleseteket a T. 9. §-ának rendelkezéseihez képest azon község előljáróságának, Budapest székes fővárosban pedig azon kerület előljáróságának jelenti be, a melynek területén a haláleset előfordult.

Az előljáróság a halottkém jelentését haladéktalanul kiadja a községi, illetőleg körjegyzőnek, városokban pedig a halálesetek felvételére rendelt hivatalos közegnek. Az előljáróság oly esetben, midőn az elhunynak másutt volt lakóhelye vagy vagyona, a biztosítási intézkedések esetleges megtétele végett (T. 16. §), a halottkém jelentésének másolatát azon község előljáróságának (Budapesten a kerületi előljáróságának) küldi meg, melynek területén az elhunynak lakóhelye vagy vagyona volt.

Havi kimutatás a halálesetekről. I. sz. minta.

2. §.

Az anyakönyvvezető a halotti anyakönyvbe bejegyzett halálesetekről az I. sz. minta szerint az anyakönyvi kerülethez tartozó minden egyes községre nézve külön-külön havi kimutatást készít s azt legkésőbb a kimutatás hónapját közvetlenül követő hónap 8. napjáig az illető község, illetőleg Budapesten a kerület előljáróságának megküldi. Ha valamelyik hónapban haláleset az anyakönyvbe be nem jegyeztetett: erről a fentebbi határnapig a község, illetőleg Budapesten a kerület előljáróságát értesíti.

Az előljáróság megvizsgálja, vajjon mindazokra a halálesetekre nézve, melyek a havi kimutatásban előfordulnak, beérkezett-e a ha-

*) A jelen rendelet szövegében T. törvény alatt az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. törvénycikk értendő.

lottkém jelentése s azoknál a haláleseteknél, melyekre nézve a halottkém jelentése beérkezett, az «észrevételek» rovatában megjegyzi, hogy a haláleset felvételére hivatott közeg mikor vette át a halottkém jelentését. Azokat a haláleseteket illetőleg, melyekre nézve a halottkém jelentése be nem érkezett, az előljáróság a halottkémlést teljesítő közeget a hiány pótlására hívja fel, és ha ez a jelentést azonnal be nem adja, az anyakönyvvezetőt keresi meg az elhalálozásra vonatkozó anyakönyvi kivonatnak díjtalan kiállítása végett (1894. évi XXXVIII. t. cz. 33. §-a), s a halottkém jelentése helyett az így beszerzett anyakönyvi kivonatot adja ki a haláleset felvételére hivatott közegnek és ennek megtörténtét a havi kimutatás «Észrevételek» rovatában szintén megjegyzi. Azokat a haláleseteket, melyek az anyakönyvvezető havi kimutatásában elő nem fordulnak, de a melyekre vonatkozóan a halottkém jelentése az előljárósághoz beérkezett, ez utóbbi a kimutatásban pótlólag bejegyzi, egyidejűleg ezeket az eseteket az anyakönyvvezető tudomására hozza s magát a kimutatást a hó 15. napjáig megküldi annak a járásbírósnak, melyhez a község, illetőleg kerület tartozik, esetleg a fenti haláridőn belül jelentést tesz az akadályokról.

Hasonló módon megküldendő a járásbírósnak az anyakönyvvezetőnek az iránti értesítése, hogy az előző hónapban haláleset az anyakönyvbe be nem jegyeztetett.

Nyilvántartás a járásbírósnál.

3. §.

A járásbírósnak arra ügyel, hogy az előljáróság pontosan küldje be a halálesetek havi kimutatását s esetleg az anyakönyvvezetőnek az iránti értesítését, hogy haláleset elő nem fordult.

Ha e részben mulasztást tapasztal, vagy ha az előljáróság jelentéséből, illetőleg a beküldött havi kimutatásból arról győződik meg, hogy a mulasztás az anyakönyvvezetőt vagy a halottkémlést teljesítő közeget terheli: az illetékes felettes közigazgatási hatósághoz fordul.

A járásbírósnak a beérkezett havi kimutatás alapján nyilvántartja, vajjon a községi jegyző, a körjegyző, városokban pedig az arra rendelt hivatalos közeg a T. 20. §-ában megszabott kötelességének eleget tett-e s a mulasztó közeg ellen a rendbírságot a körülményekhez képest vagy a havi kimutatás alapján vagy a haláleset felvétel utólagos beérkezése után szabja ki.

Biztosítási intézkedések a haláleset felvétele előtt.

4. §.

Oly esetben, melyet a halottkém sürgősnek jelzett, vagy a melyben más okból sürgősen kell eljárni, köteles a halálesetfelvételre hivatott közeg — mihelyt a halálesetről akár a halottkém je-

lentése alapján, akár más módon tudomást szerzett — a halottas házban a hagyaték biztosítása végett szükséges ideiglenes intézkedéseket haladéktalanul megtenni. (T. 10. §.) Ezen biztosítási intézkedések megtételénél arra szoritkozzék, hogy mindaddig, míg a haláleset felvétele s ennek kapcsán a hagyatéknek előleges biztosítása megtörténhetik (T. 14. és 15. §.), a hagyatéki vagyontárgyak elrejtésének, eltitkolásának, elidegenítésének vagy elértéktelenedésének veszélye elhárítható. Első sorban tehát meg kell vizsgálni, van-e az elhunyt lakásán valaki, a kire a hátrahagyott vagyont megnyugvással bízni lehet; ha pedig az elhunyt lakásán oly egyén nincs, meg kell fontolni, nem lesz-e a hátrahagyott vagyon úgyszólván elegendően biztosítva, ha az örökhagyónak az elhalálozás helyén hátrahagyott házastársa, önjogú leszármazója, más közeli rokona, vagy vagyonkezeléssel megbízott meghatalmazottja, ilyenek nem léteben más megbízható személy és ha kiskorú és gondnokság alatt álló személy van érdekelve, rendszerint a községi közgyám felügyelete alá helyeztetik (T. 14. § első bekezdés); és csupán azokat az ingóságokat kell zár alá venni, melyek akár minőségüknél, akár a fenforgó különös körülményeknél fogva a biztosítási intézkedésnek előbb említett módja mellett is veszélynek vannak kitéve. Ide tartozik különösen a készpénz, a kötvények, az értékpapírok, ékszerek és drágaságok.

A veszélynek kitétt ingó vagyon zár alá vétele ez esetben is a T. 14. §-ában és a jelen rendelet 14. §-ában foglalt szabályok alkalmazásával történik, azonban úgy, hogy a temetéshez, esetleg a háznép részére mulhatlanul szükséges tárgyak minden esetben záronkívül, mindazonáltal kellő felügyelet alatt maradjanak.

A biztosítási intézkedésekről az eljáró hivatalos közeg vagy azonnal a halottas házban, vagy, ha ez nem lehetséges, más helyen, de nyomban az eljárás befejezte után rövid jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyvet a jelenlevők (háznép vagy két tanú) aláírják vagy kézjeggyel látják el. Az aláírásnak vagy kézjeggyel megtagadását a jegyzőkönyvben meg kell említeni.

A haláleset felvétele holtnak nyilvánítás esetében.

5. §.

Holtnak nyilvánítás, vagy az elhalálozás tényének bírói ítélettel való megállapítása esetében csak a hagyatéki bíróság rendeletére kell a haláleset felvenni.

A bíróság köteles a holtnak nyilvánítást vagy az elhalálozás tényének megállapítását tartalmazó jogerős bírói határozatot az 1894: XXXIII. t.-cz. 74. §-ában megjelölt anyakönyvvezetőn kívül a hagyatéki bírósággal is közölni s ez hivatalból rendeli el a haláleset felvételét. (T. 11. §.)

Az országon kívül elhalt örökhagyó halálesetének felvétele.

6. §.

Az országon kívül elhalt örökhagyó halálesetének felvétele csak a hagyatéki bíróság rendelete alapján történhetik.

A hagyatéki bíróság elrendeli a haláleset felvételét, ha az országon kívül elhalt örökhagyó oly magyar honos volt, a kinek hagyatékára nézve a T. 8. §-a szerint a hazai bíróság jár el, vagy ha az országon kívül elhalt örökhagyó oly külföldi volt, a kinek hagyatéka tekintetében ugyancsak a T. 8. §-a szerint a hazai bíróság eljárásának van helye, s a T. 108. §-a értelmében a hagyaték kiadásának esete nem forog fenn (93. §.).

A haláleset felvétele elrendelhető az érdekeltek által felmutatott vagy a fennálló nemzetközi szerződések értelmében hivatalból közölt külföldi anyakönyvi kivonat vagy egyéb hiteles adat alapján s az 1894: XXXIII. t.-czikk 77. és 78. §-a esetében a hazai anyakönyvvezető által kiállított anyakönyvi kivonat alapján is. A hazai anyakönyvvezető az 1894: XXXIII. t.-cz. 77. és 78. §-a esetében az országon kívül történt halálesetnek a hazai anyakönyvbe történt bejegyzése után az erre vonatkozó anyakönyvi kivonatot bélyeg- és díjmentesen kiállítani, s a T. 7. §-a szerint illetékes járásbírósnak, ha pedig az illetékes járásbírósnak nem állapíthatja meg, annak a járásbírósnak megküldeni köteles, a melynek területén székhelye van. A halálesetet felvevő hivatalos közeg köteles a halálesetfelvételt a hagyatéki bíróság rendeletének vételétől számítandó 8 napon belül a T. 20. §-ának utolsó bekezdésében említett rendbíróság terhe alatt a járásbírósnak beküldeni, a melyhez a község tartozik, e járásbírósnak pedig, a mennyiben az örökösödési eljárásra nem illetékes, a halálesetfelvételt a hagyatéki bírósághoz köteles áttenni.

A 8. §-ban és a jelen §-ban említett eseteken kívül a halálesetet a bíróság rendeletének bevétele nélkül kell felvenni (T. 11. §.).

A haláleset felvételének helye.

7. §.

A haláleset felvétele az örökhagyó elhalálozása helyén rendszerint az elhunyt lakásán teljesítendő.

Holtnak nyilvánítás vagy a halálozás tényének bírói ítélettel történt megállapítása esetén, úgyszintén akkor is, ha az örökhagyó az országon kívül halt el (5. és 6. §.), a halálesetet azon a helyen kell felvenni, melyet a hagyatéki bíróság a lakhelynek, a hagyatéki vagyon fekvésének vagy a községi illetőségnek figyelembe vételével e végből megjelöl,

A halálesetet fel kell venni abban az esetben is, ha az örökhagyó után vagyon nem maradt. Annak elbírálása, vajjon az örö-

kösödési eljárásnak hivatalból való megindítása vagyonihiány miatt mellőzhető-e (T. 2. § utolsó bekezdés), a hagyatéki bíróság hatáskörébe tartozik.

Haláleset-felvételi ív. II. sz. minta.

8. §.

A haláleset felvétele a II. számú minta szerint történik.

A haláleset-felvételi ív végén és az aláírást megelőzőleg ki-
teendő a felvétel helye és ideje (T. 12. §. Jelen rendelet 15. § a).

Rendjelek és kitüntetések.

9. §.

Azok a magyar és osztrák rendjelek és kitüntetések, melyeknek jelvényét a birtokos halála esetén vissza kell szolgáltatni, illetve, a melyekre vonatkozóan a haláleset következtében külön jelentést kell tenni (Halálesetfelvétel I. rész 12. pont), a következők:

1. az aranygyapjas rendjel;
2. a m. kir. Szent István-rend keresztjei;
3. az osztrák cs. Lipót rend keresztjei;
4. az osztrák cs. vaskoronarend keresztjei;
5. a cs. Ferencz József-rend keresztjei;
6. a csillagkereszt rendjel;
7. az arany-és ezüst érdemkereszt;
8. a tudományokért és művészetekért (pro litteris et artibus) adományozott tiszteleti jelvény;
9. a cs. és kir. asztalnoki tiszti jelvények.

A katonai rendjelek közül csakis a Mária-Terézia-rendjelt kell visszaszolgáltatni, a katonai érdemkeresztek és érmek (a vitézségi-, érdem-, hadi- és emlékérmek), úgyszintén a szolgálati jelek az örökösök birtokában maradnak.

A szalagon levő rendjelek nagykeresztjeivel, továbbá a Ferencz József-rend csillagos középkeresztjével együtt vissza kell szolgáltatni az ezüst rendcsillagot is, úgyszintén a 2—4 alatt felsorolt rendjelekkel együtt az arany rendlánczot (Colane) is; végül a csillagkereszt-rendjel és az érdemkeresztek kivételével az összes rendjelekkel egyidejűleg vissza kell szolgáltatni a rend alapszabályait tartalmazó könyveket is.

Az elhunyt által saját költségén készített rendjelek mindenkor az örökösök birtokában maradnak, szintúgy a cs. és kir. kamarások kulcsai is.

Ha az elhunyt külföldi állampolgár volt, úgy a birtokában talált magyar és osztrák rendjelek közül csak az aranygyapjas rendjelt, a katonai Mária Terézia rendjelt és a csillagkereszt rendjelt kell visszaszolgáltatni, a többi — föltéve, hogy oly külföldi állam-

nak volt honosa, mely a saját rendjelei tekintetében hasonló eljárást követ — a hagyatéknak képezi alkatrészét.

10. §.

Az elhunyt hagyatékában talált egyéb külföldi rendjelek és kitüntetések közül a következőket nem kell visszaszolgáltatni:

1. a gyémántokba foglalt rendjeleket (azonban a szalagon levő dán nagykeresztet vissza kell szolgáltatni, a csillagok ellenben az örököséi maradnak);
2. a bajor érdemkeresztet, úgyszintén a drágakövekkel ékített többi bajor kitüntetések is;
3. a badeni nagyhercegi érdem- és mentő-érmeket;
4. a brazíliai rendjeleket;
5. a chinai rendjeleket;
6. az estei érmeket és tiszti jelvényeket;
7. a francia rendjeleket;
8. a hannoverai érmeket és tiszti jelvényeket;
9. a japáni rendjeleket;
10. a montenegrói rendjeleket;
11. az olasz rendjeleket, kivéve az Annunziata rendjelt, a korábban külön adományozott sicíliai, toscánai, pármái és modenai rendjeleket, melyeket vissza kell szolgáltatni;
12. az orosz rendjeleket;
13. a perzsa rendjeleket;
14. a kir. porosz III. és IV. oszt. koronarendek emlékszalaggal ellátott jelvényeit, továbbá a vörös kereszt és a vörös kereszt nélküli porosz kir. általános tiszteletjelnak az emlékszalaggal ellátott jelvényeit;
15. a portugál rendjeleket;
16. a román rendjeleket;
17. a spanyol rendjeleket, kivéve az aranygyapjas rendjelt, III. Károly rendjének aranylánczát (Colane) és a nemesi hölgyrend szalagját, melyeket vissza kell szolgáltatni;
18. az 1870/71 évi hadjárat alkalmával alapított szász királyi emlékérmeket;
19. a szerb rendjeleket;
20. a toscánai érdemrendeket;
21. a török rendjeleket;
22. a tunisi rendjeleket.

A többi rendjeleket és az azokhoz tartozó alapszabálykönyveket vissza kell szolgáltatni.

Az orosz császári kitüntetések nem kell ugyan visszaküldeni, azonban arról, hogy az elhalt ily kitüntetés birtokában volt jelentést kell tenni.

II. §.

A 9. és 10. §-okban említett rendjeleken, kitüntetési jelvényeken kívül még visszaszolgáltatandók (haláleselfelvétel I. rész 13 pont):

1. az 1873. II. t. cz. 7. §-a értelmében kiállított és az elhunyt birtokában talált altiszti igazolvány;
2. a fegyveres erő és a csendőrség tényleges szolgálatában álló, vagy szabadságolt, tartalékos vagy nyugdíjas állományához, vagy szolgálton kívüli viszonyába tartozó egyéneinek, vagy ellátási díjakat élvező rokkantjának hagyatékában levő katonai igazoló okmányok (ajánlati lap, katonai könyv, honvédigazolványi könyv, avató levél, szabadságolási igazolvány stb.) és a katonai szolgálatra vagy katonai titkokra vonatkozó egyéb íratok, könyvek, tervek, rajzok, levelek, végre az ily elhaltnak birlalatában talált kincstári tulajdont képező katonai ruha, fegyver és felszerelésneműek, műszerek és egyéb katonai tárgyak.

Biztosítási intézkedések a haláleset felvétele alkalmával.

12. §.

A halálesetfelvétel alkalmával megtehető biztosítási intézkedéseket illetőleg (T. 14. és 15. §.) a halálesetet felvevő hivatalos közeg első sorban azt vizsgálja meg, van-e az örökhagyó elhalálása helyén hátrahagyott házastársa, önjogú leszármazója, más közeli rokona vagy vagyonkezeléssel megbízott olyan alkalmazottja, a kinek kezeinél vagy felügyelete alatt a hagyatéki javakat meg lehet hagyni. Ha ily egyén van s az alább következő bekezdésben említett esetek valamelyike fenn nem forog: a biztosítási intézkedés elmarad. Ha pedig ily személy nincsen: akkor első sorban a biztosítási intézkedésnek arra a nemére szorítkozzék, mely szerint a hagyaték egy más megbízható személynek és ha kiskorú, vagy gondnokság alatt álló személy van érdekelve, rendszerint a községi közgyám felügyelete alá helyezendő s a hagyatékban csupán azt a részét vegye zár alá, a mely akár a hagyatéki vagyontárgyak minőségénél (mint pl. a készpénz, kötvények, az értékpapírok, ékszerek és drágaságok), akár a a fenforgó különös körülményeknél fogva veszélyeztetve van.

Másként kell eljárni akkor:

1. ha az örökösök között olyan kiskorú vagy az 1877: XX. t. cz. 28. §. a alapján gondnokság alá helyezett olyan személy van, a kinek törvényes képviselője nincs, vagy van ugyan, de jelen nem léte miatt képviseltje érdekeinek megóvásáról nem gondoskodhatik;
2. ha a halálesetet felvevő hivatalos közeg tudomása szerint az örökösök valamelyike ismeretlen helyen távol van vagy külföldön tartózkodik, vagy ha az örökösök között olyan elmebeteg, siketnéma vagy gyöngélméjű van, a ki az 1877: XX. t. cz. 28. §-ának

a.) vagy b.) pontja alapján gondnokság alá helyezendőnek mutatkozik;

3. ha az örökösök között olyan elmebeteg van, a kinek részére az 1877: XX. t. cz. 258. §-a alapján ideiglenes gondnok van rendelve, de az jelen nem léte miatt nem gondoskodhatik;

4. ha azok közül, a kiknek örökösödési vagy utóörökösödési joga valószínű, vagy a kötelesrészre jogosítottak közül valaki, vagy pedig az kéri a biztosítási intézkedést, a kinek a hagyaték kezelése vagy őrizete alatt van.

Ha ezeknek az eseteknek valamelyike forog fenn: akkor a hagyatéki vagyontárgyak minőségénél vagy a fenforgó különös körülményeknél fogva veszélyeztetett hagyatéki vagyontárgyakat minden esetben zár alá kell venni, míg a hagyatékban nem veszélyeztetett része ekkor — a zár alá vétel mellőzésével — az első bekezdésben felsorolt személyek valamelyikének kezeinél vagy felügyelete alatt marad, ha pedig ily személy nincsen, egy más megbízható személy s esetleg a községi közgyám felügyelete alá helyezendő.

13. §.

A zár alá vétel csakis azokra a vagyontárgyakra terjedhet ki, a melyeknek az örökhagyó — elhalálásakor — birlalója volt. Másnak birlalásában levő tárgyak csak akkor vehetők zár alá, ha a birlaló a zár alá vételbe beleegyezik.

Ha ez utóbbi a beleegyezést megtagadja, vagy általában tagadja, hogy a vagyontárgy az ő birlalatában van: a halálesetfelvételt teljesítő közeg csakis ennek e körülménynek tanusítására szorítkozzék.

A hagyatékra vonatkozó okíratként és a hagyaték állagának megállapítására szolgáló egyéb íratként csak az oly okíratot, illetőleg íratot kell zár alá venni, a melynek a hagyatéki leltár készítésénél kiváló jelentősége van. Ilyenek a vételi és más vagyonátruházási szerződések, az osztálylevelek, az előre kapott értékekre vonatkozó elismervények, házassági szerződések, az örökhagyónak vagyoni állapotát földerítő iratok s az örökhagyó vagyoni állását érintő bizonyító okíratok stb. Egyéb irományokat, melyeknek átvizsgálása hosszabb időt venne igénybe, vagy melyeknél meg nem állapítható, hogy az örökhagyó vagyoni állását érintik-e, csomagba kell helyezni s az örökhagyó lakásán, vagy más alkalmas helyen, a körülményekhez képest a község házában, lepecsételve vagy elzárva kell elhelyezni.

14. §.

A zár alá vétel a következő módon történik:

Sürgős esetekben egyelőre arról kell gondoskodni, hogy a szobák, helyiségek és tartályok, a melyekben a zár alá veendő vagyontárgyak találtnak, ideiglenesen lepecsételtessenek. A csa-

ládtagok, vagy a lakást használók kívánatára a szükséges helyiségeket ily esetekben is nyitva kell hagyni.

A lepecsételést oly módon kell teljesíteni, hogy a helyiség vagy tartály zárt ajtajára, illetőleg nyílására egy papirszelet tétetik s annak mindkét végére a halálesetet felvevő közeg hivatalos pecsétje alkalmaztatik, úgy, hogy a helyiséget, illetőleg tartályt a pecsét vagy papirszelet sérelme nélkül ne lehessen felnyitni. A lepecsételt helyiségeket, illetőleg tartályokat egy megbízható személy felügyeletére kell bízni.

A zár alá vétel rendes eseteiben a zár alá veendő vagyontárgyakat az alábbiak szerint el kell különíteni. Ha a helyiségek, illetőleg tartályok elzárása és lepecsételése előzetesen már megtörtént: előbb a pecsétet el kell távolítani.

A készpénz, a kötvények, az értékpapírok, ékszerek és drágaságok a halálesetfelvétel befejezéseig az örökhagyó lakásán, más alkalmas helyen, a körülményekhez képest a község házában, lepecsételve vagy elzárva megőrzendők, a halálesetfelvétel befejezésével egyidejűleg pedig a járásbírósnak azonnal megküldendők.

A hagyatékra vonatkozó iratok és a hagyaték állagának megállapítására vonatkozó egyéb iratok nyitott vagy zárt csomagokban egy megbízható személynek, esetleg a községi közgyámnak vagy a községi előljárásnak adandók át megőrzés végett.

A többi zár alá vett ingók, a mennyiben arra alkalmasak s a háznép mindennapi használatára, a háztartás, valamint a gazdaság vagy üzlet folytatására nem mulhatatlanul szükségesek, biztos és a fentiek szerint lepecsételendő tartályba, szobába vagy más helyiségbe helyezendők el s a tartályok és helyiségek megbízható személy felügyeletére bízandók.

Egyúttal intézkedni kell a tekintetben is, hogy a halaszthatlan kiadások fedezésére szükséges készpénz a háznép használatára és a háztartás, gazdaság vagy üzlet folytatására mulhatatlanul szükséges tárgyak és készletek utólagos számtétel kötelezettsége mellett leendő kezelésével, illetőleg felügyeletével szintén arra alkalmas személy megbízassék.

Az elzárt vagy lepecsételt tartályba, szobába vagy más helyiségbe elhelyezett tárgyakat nem kell külön-külön összeírni, elegendő, ha csupán a tartályok, szobák és helyiségek jelöltetnek meg, a melyekbe a tárgyak elhelyeztettek; a többi zár alá vett tárgyakat, valamint az előző bekezdés szerint záron kívül maradt tárgyakat azonban össze kell írni.

Az ezen § hetedik, nyolczadik és kilencedik bekezdése szerinti felügyeletet, gondozást és kezelést ugyanazon személyre is lehet bízni.

15. §.

A zár alá vételt minden esetben két tanú jelenlétében kell foganatosítani (T. 21. §. második bekezdés).

A haláleset felvétele alkalmából megtett biztosítási intézkedésekről nem kell külön jegyzőkönyvet fölvenni s rendszerint külön jelentést sem kell készíteni; azt, hogy mily biztosítási intézkedések tétettek, csupán a halálesetfelvételi ívben kell megemlíteni s ugyanoda kell felvenni a 14. §. utolsó előtti bekezdésében említett adatokat is. Ha erre néve a halálesetfelvételi íven elegendő hely nincsen: az összeírandó vagyontárgyakat a halálesetfelvételi ívhez csatolt külön jegyzékben is fel lehet sorolni.

A halálesetfelvételi ívet az érdekelték s ha ilyenek nincsenek jelen, a tanúk aláírják, illetőleg kézjegyükkel látják el. Az aláírásnak vagy kézjegynek megtagadását a haláleset felvételi íven meg kell említeni (T. 12. §.).

Ha biztosítási intézkedések tétettek, a halálesetfelvételi ívet a nevezettekén kívül aláírja:

a.) az a személy, esetleg a közgyám, a kinek felügyelete alá a hagyaték vagy annak egy része helyeztetett; a kinek felügyeletére az elzárt, illetőleg lepecsételt tartályok, vagy helyiségek bízattak; a ki a zár alá vett, de külön tartályba vagy helyiségbe el nem helyezett tárgyak gondozásával bízott meg és a ki a záron kívül maradt készpénz s egyéb tárgyak és készletek kezelésével van megbízva;

b.) ha a zár alá vételnél más két tanú volt jelen, mint a haláleset felvételénél, a zár alá vételnél jelen volt két tanú.

A mennyiben a hagyatéki bíróság intézkedése veszély nélkül be nem várható, a halálesetet felvevő közeg az eltarthatlan ingóknak értékesítéséről gondoskodik, figyelemmel az érdekelték kívánására; és ha kiskorú és gondnokság alatt álló személy van érdekelve, a jelenlevő törvényes képviselővel, ilyenek jelen nem létében pedig a községi közgyámmal egyetértőleg (T. 14. §. második bekezdése).

Az eltarthatlan ingóságoknak értékesítése árverésen vagy szabadkézből történhetik. Úgy az árverést, mint a szabadkézből való eladást vagy a halálesetfelvétel IV. részében vagy külön jegyzőkönyvben kell kitüntetni és a halálesetfelvételt, illetőleg a külön jegyzőkönyvet a vevő által is alá kell írni. Ha külön jegyzőkönyv tétetik fel, ezt a halálesetfelvétel IV. részében kifejezetten meg kell említeni.

17. §.

A halálesetet felvevő közeg a 12-16 §-okban említett biztosítási intézkedések megtételében nincs ahhoz kötve, vajjon a haláleset felvétele előtt tett-e már ideiglenes biztosítási intézkedést vagy sem;

de, ha már előzőleg ily biztosítási intézkedést fogantba vett, köteles a haláleset felvétele alkalmával kifejezetten intézkedni, vajjon ezt a biztosítási intézkedést fentartja, vagy megszünteti-e, továbbá köteles a jegyzőkönyvet, melyet a 4. §. értelmében felvett, a halálesetfelvételi ívhez csatolni és ha az előző biztosítási intézkedést megszünteti, ezt a halálesetfelvételi ívben indokolni.

18. §.

Az elhalálozás helyén levő vagyontárgyakra nézve a biztosítási intézkedéseket a halálesetfelvételt teljesítő közeg maga teszi meg. Azonban oly városokban, a hol a haláleset felvételére szóló megbízás nem a község egész területére terjed ki, a halálesetet felvevő hivatalos közeg a biztosítási intézkedések megtétele végett megkeresi a másik kerületnek halálesetfelvételre hivatott közegét abban az esetben, ha a hagyatékhoz tartozó vagyontárgyak az elhalálozás helyén ugyan, de azon a kerületen kívül vannak, a melyben a haláleset felvételt teljesítő közeg eljárni jogosítva van.

Azon hagyatéki vagyontárgyakra nézve, melyek az elhalálozás helyén kívül vannak, a halálesetet felvevő közeg — a biztosítási intézkedések megtétele végett — közvetlen megkeresést intéz annak a községnek halálesetfelvételre hivatott közegéhez, a mely községben a hagyatéki vagyontárgyak vannak. Kivételt képeznek a hagyatéki olyan vagyontárgyak, melyek ugyan nem az örökhatóság elhalálozásának helyén, de oly községben vannak, mely az elhalálozás helyével egy körjegyzőséghez tartozik. Ezekre nézve a halálesetfelvételt teljesítő közeg közvetlenül teszi meg a szükséges biztosítási intézkedéseket.

Az a közeg, a ki az örökhatóság elhalálozása helyén kívül levő vagyontárgyakra nézve akár hivatalból, akár megkeresés útján biztosítási intézkedést tett, erről az eljárása szerint illetékes járásbíróshoz haladéktalanul jelentést tesz (T. 16. §.).

A járásbíróshoz ezt a jelentést a hagyatéki bírósághoz és ha a hagyatéki bíróságot meg nem állapíthatja, ahhoz a járásbíróshoz teszi át, a melynek területén a haláleset felvételének helye fekszik (T. 22. §.).

Hatóságok értesítése.

19. §.

Ügyvéd vagy kir. közjegyző elhalálozásáról a halálesetet felvevő hivatalos közeg az illetékes ügyvédi, illetőleg közjegyzői kamarát; hivatalos pénzeket, közpénztárt vagy más pénzalapot kezelő, avagy nyilvános jellegű iratok őrzésével járó hivatal, gyámi vagy gondnoki tisztet viselő személy elhalálozásáról pedig a felügyelet gyakorlására hivatott hatóságot közvetlenül levél útján haladéktalanul értesíti (T. 17. §. első bekezdés.).

Ügyvéd vagy kir. közjegyző elhalálozását, mihe'yt a haláleset tudomására jön, ezenfelül bejelenti a kir. járásbíróshoz, hogy ez a szükséghez képest rögtön megtehesse az 1874. XXXIV. törv.cikk 37. §-ában, illetőleg az 1886. VII. törv.-cikk 15. §-ában említett intézkedéseket.

Ha az elhunyt gyám vagy gondnok volt, a gyámhatóságnak szóló értesítő levélben közölni kell a gyám vagy gondnokrendelést tartalmazó végzés iktatószámát vagy legalább a közelebbi adatokat, melyek a kirendelésre vonatkoznak.

Intézkedések a hivatalos iratok tekintetében. III. sz. minta.

20. §.

A halálesetet felvevő hivatalos közeg gondoskodni köteles, hogy mindaddig, míg az ügyvédi vagy közjegyzői kamara, illetőleg a felügyeleti jog gyakorlására hivatott hatóság közbe nem lép, illetőleg a bíróság nem intézkedik, az elhunyt lakásán levő ügyvédi, közjegyzői és más hivatalos iratok, hivatalos kulcsok s egyéb hivatalos tárgyak hatósági felügyelet alá vétessenek.

Az állami anyakönyvek a helyettesnek adandók át, ilyenek nem létében, esetleg a helyettes megérkezéséig, hatósági őrizet alá veendőek (1894. XXXII. törv.-cikk 10. §.).

A fentebbiek tekintetében tett intézkedés a haláleset-felvételi ívben megemlítendő.

21. §.

A halálesetet felvevő közeg a II. §. I. pontjában említett al-tiszti igazolványt vegye át és csatolja a halálesetfelvételi ívhez, továbbá nyomozza ki azt is, vajjon az elhunytnál maradtak-e a II. §. 2. pontjában elősorolt okmányok vagy tárgyak, — és ha ilyeneket talál, akkor azokat a községi előjárásnak adja át, mely azokat a halálesetről szóló, a III. sz. minta szerint kiállított értesítés kapcsán — a szerint, a mint az elhunyt a közös hadsereg (haditengerészet), a honvédség, a népfölkelés vagy a csendőrség kötelékébe tartozott — megküldi azon cs. és kir. katonai hadkiegészítési kerület, magy. kir. honvéd kiegészítő, népfölkelő járás- vagy csendőrszakasz-parancsnokságnak, melynek körletében a község fekszik.

Anyakönyvi kivonatok.

22. §.

A kiskorú örökös születési bizonyítványán, melyet az anyakönyvvezető közeg a halálesetet felvevő közeg írásbeli vagy szóbeli

felszólítására bélyeg- és díjmentesen köteles kiszolgáltatni, az anyaköryvvezető közeg kifejezetten jegyezze meg, hogy az a haláleset felvételi ívhez leendő csatolás végett állíttatott ki s hogy azt más célra használni nem lehet (T 18. §. 1894. XXXIII. törv.-czikk 33. §.).

A halálesetfelvételi ív példányai.

23. §.

A halálesetfelvételt egy példányban, ha pedig kiskorú vagy gondnokság alá helyezett személy is van érdekelve, két példányban kell kiállítani. Egy példányt minden esetben annak a járásbírósnak kell megküldeni, melyhez a község tartozik, a hol a halálesetet felvették; a másik példányt az illetékes gyámhatósághoz kell áttenni. Az átvett végrendeletet a járásbírósnak szóló példányhoz, a kiskorúnak születési bizonyítványát pedig a gyámhatóság részére szóló példányhoz kell csatolni. Ha több gyámhatóság van, a halálesetfelvételt hivatalból csak egy gyámhatóságnak kell megküldeni, bármelyik fél kérelmére és költségére azonban a halálesetfelvétel hivatalos másolatait a többi gyámhatósághoz is közvetlenül meg kell küldeni. Ha a halálesetet felvevő közeg nem tudja megállapítani az illetékes gyámhatóságot, akkor a halálesetfelvételt annak a gyámhatóságnak küldi meg, melyhez a község tartozik (U. 71. §.).

A halálesetet felvevő közeg köteles ezenkívül a halálesetfelvételt hivatalos másolatát az illetékes kir. adóhivatallal, Budapesten a magyar kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatallal az 1881. XXXIV. törvényczikk 46. §-ának megfelelően közölni.

A haláleset felvétele körüli mulasztás miatt kiszabott rendbírság behajtása.

24. §.

Ha a haláleseteket felvevő közeg a halálesetfelvételi ívet az elhalálozást tudató halottkémi jelentés vételétől, az 5. és 6. §. esetében pedig a bíróság rendeletének vételétől számítandó nyolcz nap alatt be nem terjeszti, esetről-esetre 20 koronáig terjedhető rendbírsággal büntetendő (T. 20. §.).

A halálesetet felvevő közeg ellen kiszabott rendbírság behajtása az 1881. évi 39.805 számú igazságügyminiszteri rendelet¹⁾ szerint történik, azzal az eltéréssel, hogy a végrehajtásra nem az 1881. évi LX. törv.-czikk, de az 1883. XLIV. törvényczikk intézkedései alkalmazandók.

¹⁾ Az 1881. évi 39.805. számú igazságügyminiszteri rendelet 1. az 1881. évi Magyarországi Rendeletek Tárában az 1560. lapon.

A halálesetfelvétel elintézése a járásbírósnál.

25. §.

A kir. járásbírósnak a haláleset-felvétel beérkezése után a T. 22. §-ában felsorolt többi tennivalókon kívül megteszi a halálesetfelvételt tartalmához képest azokat a különös intézkedéseket vagy értesítéseket, melyek nem tartoznak a halálesetet felvevő közeg hatáskörébe.

Nevezetesen:

1. A mennyiben a 9. és 10. §. szerint visszaszolgáltatandó rendjelek, érmek, rendi alapszabálykönyvek stb. a halálesetfelvételi ívvel be nem küldettek, intézkedik, hogy azok hozzá beküldessenek s a beküldötteket jelentés kapcsán megküldi a kir. igazságügyminiszteriumnak az illetékes helyre leendő juttatás végett.

2. Értesíti a kir. igazságügyminiszteriumot a valóságos belső titkos tanácsosok, cs. és kir. kamarások, cs. és kir. asztalnokok és általában azon személyek elhalálozásáról, kik valamely udvari hivatalt vagy ezimét viseltek vagy kitüntetéssel bírtak.

3. Ha az elhunyt a főrendiház örökös jogú tagja volt, elhalálozásáról értesíti azt a törvényhatóságot, melynek területén az elhunyt főrendiházi tag lakott (1886. VIII. törv.-czikk 5. §.).

4. Értesíti a kir. honvédelmi miniszteriumot az igazolványos altisztek elhalálozásáról, esetleg az igazolvány megküldésével.

5. Ha az elhunyt ellen csődeljárás van folyamatban: a halálesetről a csődbírósnak értesíti.

6. Ha az elhunyt bányavállalkozó volt: a kir. járásbírósnak a halálesetről a bányahatóságot (bányakapitányság) értesíti és egyúttal közli a bányamű számára esetleg kirendelt gondnok nevét. (Ált. bányatörv. 189. §.).

7. Ha az elhunyt személyéhez kötött valamely jogot gyakorolt, személyéhez kötött foglalkozást vagy ipart űzött, (gyógyszertári jog, kézizálog-kölcsönüzlet, kártyagyártás, kivándorlás közvetítése, állami egyedárusági engedély, dohánytermelési vagy italmérési engedély, vámszedési jogosítvány, engedélytől függő iparág), a kir. járásbírósnak értesíti a halálesetről a jogot engedélyező hatóságot.

8. Ha az elhunyt ügyvéd vagy közjegyző volt, a kir. járásbírósnak, a mennyiben e tekintetben már korábban nem intézkedett, a szükséghez képest megteszi az 1874. XXXVI. törv.-czikk 37. §-ában említett intézkedéseket.

26. §.

A járásbírósnak az említett §-ban említetteken kívül pótlólag megteszi azokat az értesítéseket, melyeket a halálesetet felvevő kö-

Intézkedés a végrendelet kihirdetése után.

32. §.

Midőn az örökösödési eljárásra nem illetékes járásbíró, mely a végrendeletet kihirdette, a végrendelet kihirdetéséről felvett jegyzőkönyvet és csatolmányait a hagyatéki bíróságnak megküldi: a végrendeletnek csupán eredeti példányát csatolja a végrendelet kihirdetéséről felvett jegyzőkönyvhöz. A hagyatéki iratokhoz csatolandó hivatalos másolatot a hagyatéki bíróság készíti el. Kivételnek csupán akkor van helye, ha a T. 29. §. utolsóelőtti bekezdése értelmében a végrendelet a kihirdetésről felvett jegyzőkönyvhöz hivatalból hitelesített másolatban csatolandó. Ez esetben a hivatalos másolatot az a járásbíró készíti el, mely a végrendeletet kihirdette (T. 34. §.).

Értesítés a végrendelet kihirdetéséről.

33. §.

A végrendelet kihirdetéséről a hagyatékbíróság a T. 34. §-a értelmében a végrendeletben részesített személyeket a végrendelet tartalmának közlése nélkül végzésileg értesíti; a végzésben jeleznie kell, milyen minőségben van az illető a végrendeletben részesítve.

A végrendeleti végrehajtót csak arról kell értesíteni, hogy végrendeleti végrehajtónak van nevezve s egyuttal utasítandó, hogy a megbízás elfogadásáról vagy el nem fogadásáról záros határidő alatt nyilatkozzék.

A közintézeteket érdeklő végrendeletek kihirdetéséről a közalaptványi kir. ügyigazgatóságot a végrendelet kivonatos másolatának közlése mellett kell értesíteni, mely a közintézeti hagyományra vonatkozik. Római és görögkatholikus, valamint görög-keleti lelkész és segédlelkész végrendelete hivatalból hitelesített másolatban megküldendő az illetékes egyházmegyei hatóságnak.

Ha a végrendelet tartalmából az tűnik ki, hogy hivatalból való eljárásnak van helye, a bíróság a szükséges adatok közlése mellett a leltározásra hivatott közeget értesíti.

III. FEJEZET.

A hagyatéki leltározása.*Leltározás hivatalból.*

34. §.

A községi jegyző, körjegyző, városokban pedig az erre fennelt közegek köteles a halálesetfelvétel helyén, illetőleg az ugyanazon kör-

jegyzőséghez tartozó más helyen található hagyatéki javakat a bíróság rendeletének bevétele nélkül leltározni, ha akár a halálesetfelvétel adataiból, akár a végrendeletből vagy az arról való értesítésből (33. §.) kitűnik, hogy

1. az örökös, az utóörökös vagy a kötelesrészre jogosított kis-
korú, vagy az 1877. XX. t.-cz. 28. §-a alapján gondnokság alá van
helyezve, avagy méhmagzat, vagy még nem született személy;

2. még csak létesítendő közérdekű alapítvány van örökös vagy
utóörökös minőségben érdekelve;

3. az örökös, az utóörökös vagy a kötelesrészre jogosított,
habár gondnokság alá helyezve nincsen, ismeretlen helyen távol van;

4. tudvalevő örökös általában nem létezik (T. 2. §. 1—4. pont).

A fentebbi szabály alól kivételnek csak akkor van helye, ha a hagyatéki bíróság a leltározásra hivatott községi közeget értesíti, hogy a leltározást másra bizta.

Ha az első bekezdésben említett előfeltételek fenn nem forognak, a községi közegek a leltározást (pótleltározást, a leltár kiegészítését) csak egy másik községi közegek vagy a tárgyalással megbízott kir. közjegyző megkeresése vagy a bíróság intézkedése alapján teljesíti.

Leltározás egy másik községi közegek közvetlen megkeresése, vagy a bíróság intézkedése alapján. — VII. sz. minta.

35. §.

Ha az előző § első bekezdésében felsorolt esetek valamelyike forog fenn: a halálesetet felvevő községi közegek — a mennyiben a hagyatéki bíróság eltérően nem intézkedett — azon javak leltározása végett, melyek nem a halálesetfelvétel helyén, de ugyanazon járásbíró területén fekszenek, a VII. sz. minta szerint a leltározás végett közvetlenül megkeresi annak a községnek leltározásra hivatott közeget, a mely községben a hagyatéki vagyontárgyak vannak. A közvetlen megkeresésről a megkereső közegek a járásbírósnak haladéktalanul jelentést tesz.

Budapest székes fővárosban az egyik kerület leltározásra hivatott közege a másik kerület leltározásra hivatott közeget — az előző bekezdésben megrendelt jelentéstétel mellett — közvetlenül keresheti meg.

Az előző §-ban és a jelen §. első bekezdésében említett helyeken kívül található javak leltározása iránt vagy közvetlen megbízás adása, vagy megkeresés útján a hagyatéki bíróság intézkedik akkor is, ha az előző szakasz első bekezdésében felsorolt esetek valamelyike (T. 2. §-a 1—4. pont) forog fenn.

Budapest székes fővárosban az egyik kerület járásbírósága nem megkeresés, hanem az illető kerületi előjárósági közeghez, illetőleg a kir. közjegyzőhöz közvetlenül intézett utasítás alakjában intézkedik a másik kerületi járásbíróság területén található vagyon leltározása és biztosítása iránt.

A leltározás megkezdésének határideje.

36. §.

A leltározás (pótleltározás, leltárkiegészítés) megkezdésének határideje nyolcz nap. Ez a határidő számítandó: a 34. §. első bekezdése esetében a haláleset felvétele iránti teendők befejezésétől, — a halálesetfelvevő községi közeg részéről történt közvetlen megkeresés esetében (45. §. első bekezdés), vagy a tárgyalással megbízott kir. közjegyző részéről történt megkeresés esetében (51. §.) a megkeresés vételétől, a bíróság intézkedése esetében pedig a bíróság rendeletének vételétől.

A leltározást lehető gyorsasággal kell befejezni (T. 38. §.).

Értesítés a leltározás megkezdéséről. — VIII. sz. minta.

37. §.

Az ismeretes örökösöket, utóörökösöket, kötelesrészre jogosítottakat és az örökösödési eljárás megindításának kérésére jogosított hagyományosokat, továbbá a netalán kirendelt hagyatéki gondnokot, úgyszintén a végrendelet végrehajtóját, ha kineveztetéséről a leltározó közegnek tudomása van, a VIII. sz. minta szerint készített értesítéssel a leltározás megkezdésének idejéről értesíteni kell, ha vagy a leltár felvételének helyén, vagy ugyanazon járásbíróság területén vannak (T. 39. §.).

A járásbíróság területén kívül lakó személyeket a leltározás megkezdésének idejéről csak akkor kell értesíteni, ha előrelátható, hogy az értesítés alapján a leltározáshoz még megjelenhetnek. Az értesítés vagy kézbesítés útján, vagy postán ajánlott levélben, vagy más alkalmas módon történik.

A leltározás szabályai. — IX. sz. minta.

38. §.

A leltározó közeg köteles a hagyatékhöz tartozó vagyont hivatalból kinyomozni (T. 40. §. első bekezdése). E végből még a leltározás megkezdésének ideje előtt szerezzen tájékozást az örök-

hagyó vagyoni viszonyai felől, a leltározás alkalmával pedig a jelenlevőkhöz intézett kérdések, helyi szemle, az örökösök családjának, házbeli s más, a viszonyokkal ismerős személyeknek meghallgatása és egyéb alkalmas adatok beszerzése útján derítse ki a hagyatéki vagyon mibenlétét. E mellett azonban tartózkodnia kell minden rendelkezéstől s a köteles kimélet figyelmen kívül hagyásától.

A leltározó közeg a telekkönyv és az adóajstromok megtekintése, az ingatlanokra vonatkozó hiteles telekkönyvi kivonatok és egyéb telekkönyvi adatok, úgyszintén az illetéki szabályoknak megfelelő adó- és értékbizonylatok megszerzése iránt — a szükséghez és lehetőséghez képest — szintén a leltározás megkezdésének ideje előtt intézkedjék (T. 45. §.).

39. §.

A leltárnak magában kell foglalnia:

1. Az örökösök családi és utónevének, állásának vagy foglalkozásának, utolsó rendes lakóhelyének és elhalálózása napjának és helyének megjelölését.

2. A leltár felvétele helyének és idejének kitételét.

3. A leltározó közeg nevét.

4. A leltározásnál jelen voltak megnevezését.

5. A hagyatéki vagyon összeírását oly módon, hogy pontosan és teljesen fel legyen tüntetve a hagyatéki vagyonnak az örökösök elhalálózásakor állása, az egyes vagyoni alkatrészek misége, mennyisége és értéke szerint.

Ehhez képest a hagyatéki vagyon összeírása kiterjed a hagyatéknak úgy cselekvő mint szenvedő részére, melynek mindegyike a következőleg csoportosítandó:

I. A hagyatéknak cselekvő állapota, még pedig:

A) az ingó dolgok (készpénz, ékszerek és drágaságok, házi, gazdasági, üzleti, felszerelési és egyéb ingók);

B) a követelések (értékpapírok, betétkönyvek, kötvények, sorsjegyek, részvények, okirat nélküli követelések és egyéb követelések);

C) az ingatlanok.

II. A hagyatéknak szenvedő állapota, még pedig:

A) a betegségi, temetési és kegyeleti költségek;

B) az örökösöket terhelő minden tudvalevő tartozás;

C) az az összeg, mely a hagyatéknak cselekvő állapotába felvett követelésekből behajthatatlanság címén elesik.

A vagyon egyes alkatrészei és azoknak értéke az egyes csoportokon belül külön tételek alá veendőek fel, az egyes csoportok tételei külön is összegezendők és az összeírás egyik részének befejezéséül az egyes csoportok végösszegei összeadandók.

A leltár végén a cselekvő állapot főösszegével szembe kell állítani a szenvedő állapot főösszegét s ennek alapján ki kell számítani a hagyaték tiszta értékét.

A leltár felvételének módját a IX. sz. minta tünteti fel.

40. §.

Az ingó dolgok faj, szám, mérték és súly szerint jelölendők meg vagy egyenkint irandók körül (T. 41. §. első bekezd.). Nagyobb részletek vagy gyűjtemények a leltárhoz csatolt külön jegyzékbe foglalhatók. Ez esetben a csatolt jegyzékre való hivatkozással a jegyzékben felsorolt ingókat s azoknak ott részletezett összértéket csupán egy tételként kell a leltárba felvenni.

41. §.

Értékpapírok leltárba vételénél (T. 41. §. második bekezdés) megemlítendő az értékpapírok neme, névértéke, kiállításának helye és napja, kamatozó értékpapíroknál ezenfelül még a kamatláb, valamint az is, vajjon az értékpapírokhoz tartozó kamat-, illetőleg osztalékszelvények és szelvényutalványok meg vannak-e? s ha igen, mely időtől meddig?

Sorsolásnak alávetett értékpapíroknál azok száma, névre szóló részvényeknél pedig, ha üres hátirattal nincsenek ellátva, az is megjegyzendő, kinek nevére vannak kiállítva.

Az értékpapír értéke azon árfolyam szerint állapítandó meg, melyek az örökgyógy elhalálózása napján a budapesti, ha pedig itt nem jegyeztetik, a legközelebbi tőzsdén jegyeztetett. Ha az értékpapírnak tőzsdei árfolyama nincs, az értéket megfelelő módon ki kell puhatolni.

42. §.

Az örökgyógy másnemű követeléseinek (T. 41. §-ának harmadik bekezdése) ki kell tenni az adós nevét, a követelésalapját, ha erre vonatkozó okirat van, annak keltét, esetleg a kamatlábat, a lejárati idejét. Az értékét a fennálló teljes tőkeösszeg képezi, melyhez hozzáadandók az örökgyógy elhalálózása napjáig számított járulékok.

Zálog, vagy jelzáloggal biztosított követeléseknél meg kell e körülményt említeni, a zálog vagy jelzálog körülírásával.

Vitás (kétséges) követeléseket szintén fel kell venni a leltárba, a vitáság okának megemlítésével.

Azoknál a követeléseknél, melyekről az érdekeltek valamelyike azt állítja, hogy behajthatatlanok, a behajthatóság akadályait tüzetesen meg kell említeni.

A járadékok, hivatali illetmények és egyéb időszakos jövedelmek hátralékait a követelések közé kell felvenni.

A követelések a 40. §-nak megfelelő alkalmazásával a leltárhoz csatolt külön jegyzékbe foglalhatók.

43. §.

Az ingatlanokat és az azokkal egy tekintet alá eső dologi jogokat telekkönyvi számok szerint pontosan megjelölve s a telekkönyvi adatokra való hivatkozással kell felvenni.

Nem telekkönyvezett ingatlanokat egyenkint körül kell írni.

Az ingatlanokat községek szerint elkülönítve kell össze írni.

Oly ingatlant, mely a telekkönyvben az örökgyógy tulajdonául van felvéve, minden esetben fel kell venni a leltárba, még akkor is, ha a megjelentek azt állítják, hogy az ingatlan nem az örökgyógyot, hanem egy harmadik személyt illet (T. 70. §.).

A hagyatékhoz tartozó és a telekkönyvben nem az örökgyógy tulajdonául bejegyzett ingatlant (T. 67. §.) az örökgyógy jogát tárogató adatra való hivatkozással kell felvenni s esetleg csatolni kell az okiratot, mely igazolja, hogy a leltárba felvett ingatlan a hagyatékhoz tartozik (T. 45. §.).

44. §.

A hagyatékban talált ingóságok megbecslését rendszerint egy szakértő közbenjöttével kell teljesíteni. Nagyobb értékű ingóságok becslésénél az érdekeltek valamelyikének kívánságára több szakértőt is lehet alkalmazni (T. 42. §. első bekezdés.).

A hagyatékban talált ingatlanok becslésát, a mennyiben valamely érdekeltek fél külön becslését nem kíván, a leltárhoz csatolandó adó- és értékbizonylatok alapján kell megállapítani, olyképp, hogy szőlőknél és házosztályadó alatt álló ingatlanoknál az évi államadó kétszázszoros összege, házbéradó és földadó alá eső más ingatlanoknál az évi államadó százszoros összege veendő fel értékül. Az ingatlanok után fizetendő általános jövedelmi pótdadót és a községi adókat nem tkell számításba venni (1881: LX. t.-cz. 148. §.). Ilyen esetben az ingatlantól állaga sérelme nélkül el nem választható tartozék, ugyszintén a még be nem szedett függő termés nem képezi külön becslés tárgyát (T. 42. §. második bekezdés.).

Adómentes ingatlanokat minden esetben meg kell becslni.

Ha akár az érdekeltek kérelmére, akár az előző bekezdés esetében az ingatlan megbecslése válik szükségessé, a becslésnél rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni. Ha a felek valamelyike kívánja: több szakértőt is lehet alkalmazni.

Becslés esetében mind az ingókat, mint az ingatlanokat valódi forgalmi értékben kell a leltárba felvenni.

A hagyatékhoz tartozó bányavagyon leltározása bányaszakértők közbenjöttével, az általános bányatörvény szerint történik.

A hagyatékban talált bányarészvények értékének megállapítása végett a leltározó közeg vagy a szakértő a bányatársulat könyveibe betekinthez. E bányarészvények értékpapírok gyanánt leltározandók.

45. §.

A hagyatéki tartozások felvételénél (T. 43. §.) meg kell jelölni a hitelező nevét és lakását, a tartozás keletkezési alapját, a tartozás keletkezésének idejét, illetőleg a tartozásra vonatkozó okirat keltét, a tőkeösszeget, a kamatlábat, a lejáratot és ki kell számítani a kamathátralékot az örökhagyó elhalálása napjáig terjedőleg.

A tartozásokat minőségük szerint lehetőleg külön kell csoportosítani (Igy pl. külön-külön csoportba kell felvenni azokat a tartozásokat, melyek tekintetében a hitelező törvénytől vagy szerződésnél, jelesen szerzett zálogjognál fogva előnyös, illetőleg külön kielégítésre tarthat igényt vagy sem.)

Ha a hagyatéki tartozás életjáradék vagy évi járadék fizetésére vagy hasonló más bizonytalan ideig időről-időre részletekben teljesítendő szolgáltatásra irányul: külön ki kell számítani az örökhagyó elhalálása napjáig lejárt részek összegét, azután pedig külön tétel alatt fel kell venni a további részeknek megfelelő tőkeösszeget.

A tartozásokat a 40. §-nak megfelelő alkalmazásával a leltárhoz csatolt külön jegyzékbe lehet foglalni.

Ha a leltárba felvett valamely tartozás valódiságát és fennállását az érdekeltek valamelyike kétségbe vonja, (T. 43. §. második bekezdés), továbbá ha a tartozás feltételtől függ: ezt az illető tétel mellett különösen fel kell említeni.

46. §.

Ha a hagyatékhoz oly vagyontárgyak tartoznak, melyek az örökhagyónak más személyvel osztatlan közös tulajdonát képezik: az ily tárgyak egészben iratnak össze és becsülnetnek meg, de hagyatéki vagyonként csak az örökhagyó tulajdoni hányada s az összértéknek az a része veendő fel, mely ennek a hányadnak megfelel. Együttal az ingóknál meg kell említeni, ki a társtulajdonos s mennyit tesz ki az őt megillető hányad, úgyszintén meg kell említeni, hogy a tárgyak s a reájok vonatkozó okiratok hol és kinek kezénél vannak.

47. §.

Ha az örökhagyó más személy tulajdonát képező vagyon személyes hasznélvezője volt: a leltárba cselekvő állapotként fel kell venni a vagyonnak az örökhagyót megillető és az elhalálása nap-

jára való tekintettel kiszámított hasznait, szenvedő állapotként pedig a hasznélvezettel járó s ugyancsak a fenti módon kiszámított terheket.

48. §.

A férj elhalálása esetében a birtokában volt összes ingókat és nem telekkönyvezett ingatlanokat, valamint a telekkönyvben kizárólag az ő tulajdonául bejegyzett ingatlanokat a nő közszerményi jogára való tekintet nélkül kell leltározni, a nő által bejelentett igények megemlékezésével. A leltárba fel nem vehetők azon arany- és ezüstneműek, melyek az elhunyt nevének nevével vagy nevének kezdőbetűivel vannak megjelölve, valamint azok az ingóságok sem melyek nyilvánvaló rendeltetésükkel fogva a nő használatára vannak szánva.

A nő elhalálása esetében — ha férjével közös háztartásban élt — feltétlenül fel kell venni a leltárba azon arany- és ezüstneműeket, drágaságokat és ruhaneműeket, a melyek a nő nevével vagy nevének kezdőbetűivel megjelölve vannak, továbbá azon ingóságokat, a melyek nyilvánvaló rendeltetésükkel fogva a nő használatára vannak szánva, végre azon ingóságokat is, melyekre nézve az előterjesztett bizonyítékokból valószínűnek látszik, hogy azok a nőnek a tulajdonát képezték. A férj birtokában levő ingókat és nem telekkönyvezett ingatlanokat, valamint a telekkönyvben kizárólag a férj tulajdonául bejegyzett ingatlanokat vagy azoknak egy részét közszermény címen csak akkor és annyiban lehet a leltárba felvenni, ha azt a férj nem ellenzi: ellen esetben csak annak az értékét lehet a leltárba felvenni, a mi a nőt a férjjel szemben közszermény címen megilleti.

49. §.

Az örökhagyó birtokában talált, halála esetére szóló biztosítási kötvény értékét csak akkor kell a leltárba felvenni, ha a kötvény bemutatóra szól. Ha azonban a kötvényben határozott harmadik személy vagy általánosságban az örökhagyó örököse vannak kedvezményezettekül megjelölve: a kötvény tartalmát és értékét a leltárban fel kell ugyan említeni, de a leltári érték összegéhez nem kell hozzáadni.

50. §.

Ha az örökhagyó valamely kereskedelmi üzletnek vagy iparvállalatnak egyedüli tulajdonosa volt: a leltározó közeg az üzleti könyveket az elhalálása napjára való tekintettel azonnal lezárja és a lezárás okát és napját az üzleti könyvekben feljegyzi. Az üzleti

könyvek alapján, szükség esetében szakértő alkalmazásával, esetleg külön jegyzéket készít, melyben az üzlet vagy vállalat vagyona, az annak alkotó részeit képező minden egyes dolog, követelés és tartozás részletezendő és megbecsülendő. A külön jegyzékben megállapított végösszeg egy tételként veendő fel a leltárba, melyhez a külön jegyzéket is csatolni kell.

Ha az örökhatározó valamely közkereseti társaságnak tagja vagy betéti társaságnak bel- vagy külső tagja volt: a leltározás módjára nézve első sorban a társasági szerződés irányadó. Ha a szerződés eltérően nem intézkedik, az elhunyt társtag vagyoni illetőségét a leltárhoz másolatban csatolt utolsó évi mérleg alapján kell a leltárban kitüntetni.

Az üzleti könyveknek a leltározás alkalmával felmutatására a kereskedelmi társaság tagját vagy tagjait a leltározó közeg nem kötelezheti (1875: XXXVII. t.-cz. 36. §.).

Megkeresés a tárgyaló közjegyző részéről.

51. §.

Ha a leltár kiegészítésének vagy pótleltározásának szüksége a hagyatéki tárgyalás folyamán merül fel s a kir. közjegyző e végből a hagyatéki bíróság területén a vagyon helye szerint illetékes községi vagy városi közeghez fordul, ez utóbbi a megkeresést haladéktalanul teljesíti s a kiegészített, illetőleg kipótolt leltárt közvetlenül a megkereső kir. közjegyzőnek küldi meg, ha pedig az eljárás a hagyatéki bíróság területén kívül fogantatandó s e végből a kir. közjegyző a vagyon helye szerint illetékes kir. járásbíróságot közvetlenül keresi meg: ez esetben a kir. közjegyzőt azok a jogok illetik meg, mint a más bírósághoz intézett megkeresés tekintetében a hagyatéki bíróságot, s a kir. közjegyző által megkeresett kir. járásbíróság úgy jár el, mintha a hagyatéki bíróság által volna megkeresve. (T. 37 és 44 §.).

Budapest székes fővárosban a tárgyaló kir. közjegyző bármelyik járásbíróság területén maga teljesíti a leltározás kiegészítését vagy a pótleltározást.

(Folyt. köv.)

FOLYÓIRAT

a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fumei kir. közjegyző,

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik minden hó 15.-ikén.

TARTALOM: A magyar közjegyzőség hierarchiája. — Közjegyzői irodák átadása. — A 24336/93 sz. I. Ü. Miniszteri rendelet 131.-ik szakaszához. — Vegyesek. — Közlemények.

A magyar közjegyzőség hierarchiája.

A magyarországi közjegyzők nagy része, sőt — mióta Berczely miniszteri tanácsos a bírósághoz átment — még az igazságügyi miniszteriumban sem látszanak tisztában lenni azon hatáskör iránt, mely a kir. közjegyzők két tanácskozó testületét, a közgyűlést t. i. és a kamarát megilleti.

Azon nézet kezd ugyanis mindinkább lábra kapni, mintha a kamara területén működő közjegyzők képeznék a kamarát, melynek tehát működési tere a közgyűlés s az ott, a törv. 29 §-a értelmében megválasztott 4 tag képezi a választmányt, tehát a kamarának, vagyis az összességnek alárendelt s így mindenben ettől függő organumát.

Ez látszik a kamarák elnöke által az illető czimtárakba beküldött névjegyzékekből, melyekben a kerületi közjegyzők összessége kamarának, a tulajdonképi kamara pedig választmánynak jeleztetik s az igazságügyi minister $\frac{41775}{1891}$ J. M. sz. a. kelt rendeletéből, mely-

ben, mintegy a törvényt corrigálva, e szó után «kamara» magyarólag utána tétetik zárjel közé «(választmány)». Kitűnik végre abból, hogy több kamara területén a fegyelmi bírákat törvényellenesen a kamara területén levő összes közjegyzők közül választják, akár tagjai ezek az általuk választmánynak czimzett testületnek, akár nem